

**“AZƏRBAYCAN XƏZƏR DƏNİZ GƏMİÇİLİYİ”
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti**

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları
Müstəqil Auditorun Hesabatı ilə birlikdə

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə

MÜNDƏRİCAT

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Müstəqil Auditorun Hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Qrup və onun əməliyyatları	5
2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri	5
3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri	16
4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər	18
5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi	23
6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	27
7. Ticarət və digər debitor borcları	27
8. Vergilər üzrə debitor borcu	28
9. Avans ödənişləri	28
10. Mal-material ehtiyatları	29
11. Ticarət və digər kreditör borcları	29
12. Borc öhdəlikləri	29
13. Gəmilər, əsas vəsaitlər	30
14. Ehtiyatlar	31
15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital	32
16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi	32
17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi	32
18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar	33
19. Mənfəət vergisi	34
20. Digər əməliyyat gəliri	36
21. Maliyyə xərcləri	36
22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi	36
23. Müəssisələrin birləşməsi	42
24. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları	43
25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri	43
26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	44

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin rəhbərliyinə 31 dekabr 2015-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə Müstəqil Auditorun Hesabatı

Biz "Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC-nin və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2015-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesablardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsipləri və digər izahedici məlumatların icmalından ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üçün rəhbərliyin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarət üzrə məsuliyyət daşıyır.

Auditorun məsuliyyəti

Bizim vəzifəmiz apardığımız audit əsasında konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəy ifadə etməkdir. Biz auditə Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq aparmışıq. Bu standartlar bizdən etik normalara riayət etməyi və auditin planlaşdırılması və aparılmasını konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə kifayət qədər əmin olacaq tərzdə həyata keçirməyi tələb edir.

Auditə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlər və açıqlamalar barədə audit sübutunun əldə edilməsi üçün prosedurların həyata keçirilməsi daxildir. Seçilmiş prosedurlar auditorun mühakiməsindən, eləcə də fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlər riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Bu risklər qiymətləndirilərkən auditor müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə müəssisənin konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması və düzgün təqdim edilməsinə aid olan daxili nəzarət elementlərini nəzərə alır, lakin bu zaman müəssisənin daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmür. Auditə, həmçinin, tətbiq edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyinin və rəhbərlik tərəfindən edilmiş ehtimalların məntiqiliyinin qiymətləndirilməsi, o cümlədən ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi üzrə qiymətləndirmənin aparılması daxildir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Rəy

Hesab edirik ki, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Qrupun maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartlarına uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

27 may 2016-cı il

"Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi" QSC
Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Aktivlər				
Uzunmüddətli aktivlər				
Gəmilər, əsas vəsaitlər	13	586,134	578,151	210,940
Qeyri-maddi aktivlər		1,160	1,697	47
Uzunmüddətli avans ödənişləri	9	–	11,106	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	19	34,654	52,999	31,756
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		621,948	643,953	242,743
Cari aktivlər				
Mal-material ehtiyatları	10	59,561	68,261	48,101
Ticarət və digər debitor borcları	7	113,937	86,061	43,406
Vergilər üzrə debitor borcları	8	3,826	25,831	10,156
Qısamüddətli avans ödənişləri	9	3,800	4,568	17,354
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	769	6,120	176
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	6	2	16	93
Cəmi cari aktivlər		181,895	190,857	119,286
Cəmi aktivlər		803,843	834,810	362,029
Kapital				
Səhm kapitalı	15	383,421	383,421	24
Əlavə ödənilmiş kapital	15	37,877	32,155	–
Səhmdardan alınacaq məbləğ	11	–	(4,312)	–
Bölüşdürülməmiş mənfəət		272,072	203,075	241,634
Cəmi kapital		693,370	614,339	241,658
Öhdəliklər				
Uzunmüddətli öhdəliklər				
Uzunmüddətli kreditlər	12	33,877	39,652	–
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	19, 23	3,819	4,057	–
Uzunmüddətli ehtiyatlar	14	2,621	3,188	1,383
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		40,317	46,897	1,383
Cari öhdəliklər				
Qısamüddətli kreditlər	12	–	17,046	–
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	12	6,265	6,551	–
Ticarət və digər kreditor borcları	11	50,051	132,358	103,751
Cari ehtiyatlar	14	13,064	16,844	9,689
Vergilər üzrə kreditor borcları		776	775	5,548
Cəmi cari öhdəliklər		70,156	173,574	118,988
Cəmi öhdəliklər		110,473	220,471	120,371
Cəmi kapital və öhdəliklər		803,843	834,810	362,029

Qrupun adından 27 may 2016-cı ildə təsdiq edilmiş və imzalanmışdır:

Cənab Rauf Vəliyev
Sədr

Cənab Cəlal Fərəcli
Sədr müavini - İqtisadi məsələlər üzrə

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
Konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2015	2014
Gəlirlər	16	331,642	262,480
Satışların maya dəyəri	17	(224,459)	(241,981)
Ümumi mənfəət		107,183	20,499
Sosial xərclər	17	(2,975)	(1,961)
Ümumi və inzibati xərclər	17	(36,471)	(34,737)
Digər əməliyyat gəlirləri	20	30,192	39,159
Digər əməliyyat xərcləri		(9,307)	(6,079)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər		(575)	(2,620)
Məzənnə fərqiindən gəlir		4,864	–
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		92,911	14,261
Maliyyə xərcləri	21	(2,145)	(1,216)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		90,766	13,045
Mənfəət vergisi (xərci)/faydası	19	(21,769)	20,971
İl üzrə mənfəət		68,997	34,016
İl üzrə digər ümumi gəlir		–	–
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		68,997	34,016

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Səhmdardan alınacaq məbləğ	Bölüşdü- rilməmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2014-cü il tarixinə qalıq	24	–	–	241,634	241,658
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	–	34,016	34,016
ADXDG-də 100%-lik payın alınması (Qeyd 23)	–	595	–	(72,575)	(71,980)
Səhmdardan alınacaq məbləğ	–	–	(4,312)	–	(4,312)
Səhm kapitalında artım (Qeyd 15)	383,397	–	–	–	383,397
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	31,560	–	–	31,560
31 dekabr 2014-cü il tarixinə qalıq	383,421	32,155	(4,312)	203,075	614,339
İl üzrə cəmi ümumi gəlir	–	–	–	68,997	68,997
Səhmdardan alınacaq məbləğ	–	–	4,312	–	4,312
Səhm kapitalında artım (Qeyd 15)	–	–	–	–	–
Əlavə ödənilmiş kapitalda artım (Qeyd 15)	–	5,722	–	–	5,722
31 dekabr 2015-ci il tarixinə qalıq	383,421	37,877	–	272,072	693,370

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

	Qeydlər	2015	2014
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		90,766	13,045
Aşağıdakılar üzrə düzəlişlər:			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin amortizasiyası	13	71,090	63,148
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası		640	463
Ticarət və digər debitor borclarının dəyərsizləşməsi	7	8,520	2,831
Xalis məzənnə fərqi		(1,532)	–
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən xalis zərər		575	2,620
Maliyyə xərcləri	21	2,145	1,216
Ehtiyatlarda dəyişiklik	14, 20	(2,265)	9,119
Kreditor borclarının silinməsindən gəlir	20	(5,955)	(259)
Dövrüyyə kapitalında dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
		163,984	92,183
Ticarət və digər debitor borclarında artım	7	(27,905)	(40,309)
Mal-material ehtiyatlarında azalma/(artım)	10	8,700	(3,622)
Avans ödənişlərində azalma	9	768	4,870
Vergilər üzrə debitor borclarında azalma	8	22,005	6,109
Ticarət və digər kreditor borclarında azalma	11	(85,794)	(11,187)
Ehtiyatlarda azalma	17	(4,048)	(4,992)
Vergilər üzrə kreditor borclarında azalma	19	(2,662)	(438)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş pul vəsaitləri			
		75,048	42,614
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(1,000)	(4,064)
Ödənilmiş faizlər		(1,895)	(303)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə daxil olmuş xalis pul vəsaitləri			
		72,153	38,247
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin alınması	13	(58,760)	(98,530)
ADXDG-nin əldə edilməsi, əldə edilmiş pul vəsaitlərini çıxılmaqla	23	–	548
Qeyri-maddi aktivlərin alınması		(103)	(2,114)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri			
		(58,863)	(100,096)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Uzunmüddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar	12	–	42,347
Qısamüddətli borc öhdəliklərindən daxilolmalar	12	3,300	17,019
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qaytarılması	12	(6,035)	(1,650)
Qısamüddətli borc öhdəliklərinin qaytarılması	12	(22,369)	–
Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapitalda artım	15	5,722	10,000
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə (istifadə edilmiş) / daxil olmuş xalis pul vəsaitləri			
		(19,382)	67,716
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis (azalma) / artım			
		(6,092)	5,867
Xalis məzənnə fərqi		727	–
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		6,136	269
İlin sonuna pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri			
		771	6,136

Əlavə edilən qeydlər hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ayrılmaz tərkib hissəsidir.

1. Qrup və onun əməliyyatları

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti (“Cəmiyyət”) Azərbaycan Respublikası Prezidentinin “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında 22 oktyabr 2013-cü il tarixli 6 nömrəli və “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin fəaliyyətinin təşkili haqqında 10 yanvar 2014-cü il tarixli 213 nömrəli Sərəncamlarına əsasən, Azərbaycan Dövlət Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi (“ADXDG”) və Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (“ARDNŞ”) Xəzər Dəniz Neft Donanmasının (“XDND”) birləşdirilərək yenidən təşkil olunması yolu ilə yaradılıb. İki şirkət iqtisadiyyatda köklü struktur islahatlarının davam etdirilməsi, dəniz gəmiçiliyi sahəsində yerli və beynəlxalq daşımaların artırılması, Azərbaycanın rəqabət qabiliyyətinin və tranzit potensialının gücləndirilməsi, eləcə də dövlətə məxsus gəmiçilik şirkətlərinin mərkəzləşdirilmiş qaydada idarə edilməsindən sinerjilərin əldə edilməsi məqsədilə birləşdirilmişdir.

Cəmiyyətin tərkibinə 9 minə yaxın işçisi olan dəniz xidməti-köməkçi və ticarət donanmaları, iki gəmi təmiri zavodu, istehsal xidmətləri və sosial inkişaf idarələri daxildir.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə Cəmiyyətə yekun nəzarəti Azərbaycan Respublikasının hökuməti (“Dövlət”) həyata keçirir.

Cəmiyyətin rəsmi ünvanı: Azərbaycan, Bakı, M.Ə. Rəsulzadə küç., 5.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası. Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə “Qrup” adlandırılır) hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Mühəsibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsinin (“MUBSK”) buraxdığı Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun olaraq hazırlanmışdır. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühəsibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim olunur. Həmin prinsiplər təqdim olunmuş bütün dövrlərə ardıcıl qaydada tətbiq edilmişdir.

31 dekabr 2012-ci il tarixinədək bütün dövrlər, o cümlədən həmin tarixdə başa çatan il üzrə XDND qalıqları ARDNŞ-in MHBS-ə uyğun hazırlanmış konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında konsolidasiya edilmişdir. 31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun MHBS əsasında hazırladığı ilk maliyyə hesabatlarıdır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 5-ci Qeyddə göstəriləndiyi kimi MHBS-ə keçid prosesinin bir hissəsi olaraq tətbiq edilmiş müəyyən istisnaları çıxmaqla ilkin dəyər prinsipi ilə hazırlanmışdır.

Mühəsibat uçotunun “məhiyyətin formadan üstünlüyü” konsepsiyasını nəzərə alaraq, iqtisadi təsir baxımından şirkətlərin birləşdirilməsi ADXDG-nin XDND tərəfindən əldə edilməsi kimi uçota alınmalıdır. Bu əməliyyatda satın alan və satan tərəflər 3 sayılı MHBS-ə uyğun olaraq aşağıdakı mülahizələrə uyğun olaraq müəyyən edilir:

- ▶ aktivlərin mənfəətliliyi və əhəmiyyəti;
- ▶ birləşdirilmiş müəssisənin idarə heyətinin və baş rəhbərliyinin tərkibi;
- ▶ uçot və digər proqram sistemləri.

Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilmiş əsas uçot prinsipləri aşağıda təqdim edilir. Bu prinsiplər təqdim edilmiş bütün dövrlərə ardıcıl şəkildə tətbiq edilmişdir. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında bütün məbləğlər, başqa cür qeyd edilmədiyi halda, min Azərbaycan Manatı (“AZN”) ilə təqdim edilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya prinsipi. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2015-ci il tarixinə Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr Qrupun fəaliyyətindən fayda əldə etmək məqsədilə maliyyə və əməliyyat siyasətlərini idarə etməkdən ibarət nəzarəti olan və səsvermə hüquqlarının yarısından çox iştirak payına sahib olan bütün müəssisələrdir. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız o halda nəzarət edir ki, Qrup:

- ▶ investisiya obyektı üzrə nəzarət hüququna malik olsun (yəni mövcud olan səsvermə hüquqları hazırda investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarə etmək imkanını versin);
- ▶ investisiya obyektində iştirakla bağlı risk və ya dəyişən gəlirlər əldə etmək hüququna malik olsun;
- ▶ gəlirlərə təsir göstərmək üçün investisiya obyektı üzrə nəzarəti istifadə etmək imkanına malik olsun.

Qrup investisiya obyektı üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şəraitlər üç nəzarət elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişiklik əlamətinin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır. Törəmə müəssisənin il ərzində əldə edilmiş və ya silinmiş aktivləri, öhdəlikləri, gəlir və xərcləri Qrupun onun üzərində nəzarəti əldə etdiyi tarixdən başlayaraq və həmin nəzarətin başa çatdığı tarixə qədər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilir.

Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün törəmə müəssisələrin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir. Qrupun üzvləri arasında olan əməliyyatlarla əlaqədar bütün qrupdaxili aktivlər və öhdəliklər, kapital, gəlir, xərc və pul vəsaitlərinin hərəkəti konsolidasiya zamanı bütünlüklə silinir.

Törəmə müəssisənin mülkiyyət payında nəzarətin itirilməsi ilə nəticələnməyən dəyişiklik kapital əməliyyatı kimi uçota alınır. Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət hüququnu itirirsə, bu zaman o:

- ▶ törəmə müəssisənin aktiv (qudvil daxil olmaqla) və öhdəliklərin tanınmasını dayandırır;
- ▶ hər hansı qeyri-nəzarət iştirak payının balans dəyərinin tanınmasını dayandırır;
- ▶ kapitalda uçota alınmış məzənnə fərqlərinin məcmusunun tanınmasını dayandırır;
- ▶ əldə edilmiş ödənişin ədalətli dəyərini tanıyır;
- ▶ saxlanılmış hər hansı investisiyanın ədalətli dəyərini tanıyır;
- ▶ mənfəət və ya zərərdə hər hansı izafilik və ya defisiti tanıyır;
- ▶ qrup əlaqəli aktiv və ya öhdəlikləri birbaşa siləndə olduğu kimi, əvvəllər digər ümumi gəlirdə tanınmış komponentlərdə əsas şirkətin payını münasib olaraq mənfəət və ya zərər və ya bölüşdürülməmiş mənfəət üzrə yenidən təsnif edir.

Cari təsnifatın uzunmüddətli təsnifatla müqayisə edilməsi. Qrup konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari aktiv kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat siklində satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

Bütün digər aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi təsnif edilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Cari təsnifatın uzunmüddətli təsnifatla müqayisə edilməsi (davamı). Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari öhdəlik kimi təsnif edilir:

- ▶ normal əməliyyat siklinə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsinə təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər öhdəlikləri uzunmüddətli öhdəliklər kimi təsnif edir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri uzunmüddətli aktiv və öhdəliklər kimi təsnif edilir.

Müəssisələrin birləşməsi. Müəssisələrin birləşməsi alış metodunu tətbiq etməklə uçota alınır. Alışın dəyəri alış tarixində ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş məbləğinin və əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət payının cəmi kimi ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi üçün alıcı əldə edilən müəssisədə qeyri-nəzarət iştirak payını ədalətli dəyərle, yaxud da əldə edilən müəssisənin müəyyən edilə bilən xalis aktivlərindəki payına proporsional olaraq qiymətləndirir. Çəkilmiş alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə daxil edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, münasib təsnifləşdirmə və təyin etmə məqsədilə maliyyə aktivlərini və öhdəliklərini müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait, alış tarixində mövcud olan digər uyğun şərtlər əsasında qiymətləndirməlidir. Buna əldə edilən müəssisə tərəfindən əlaqədar törəmə alətlərin əsas müqavilədə ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələlərlə birləşdirilməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə əvvəllər mövcud olan iştirak payı alış tarixində ədalətli dəyərle yenidən ölçülür və nəticədə yaranan gəlir və ya zərər müvafiq olaraq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrə Qrup mühasibat uçotunun alış metodunu tətbiq edir.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Cəmiyyətin və onun törəmə müəssisələrinin funksional valyutası Azərbaycan Manatıdır, çünki Qrupun gəlirləri, xərcləri, alınmış mal-material ehtiyatları və öhdəliklərinin əhəmiyyətli hissəsinin qiymətləndirilməsi, çəkilməsi, ödənilməsi və ya digər yolla ölçülməsi Azərbaycan Manatı ilə həyata keçirilir.

Qrupun müəssisələrinin Qrupun funksional valyutasından fərqli olan valyutalarla aparılan və Qrupun funksional valyutası ilə ölçülməmiş əməliyyatları aşağıdakı şəkildə çevrilir:

- ▶ qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə qüvvədə olan yekun məzənnəyə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir;
- ▶ hər bir mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- ▶ bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent (məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq) kimi əks etdirilir.

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarına çevrilmədən yaranan gəlir və zərərləri konsolidasiya olunmuş mənfəət və ya zərər hesabatında tanınır.

31 dekabr 2015-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ dolları = 1.5594 AZN, 1 Avro = 1.7046 AZN, 1 RUB = 0.0216 AZN (31 dekabr 2014-cü il: 1 ABŞ dolları = 0.7844 AZN, 1 Avro = 0.9522 AZN, 1 RUB = 0.0133 AZN və 1 yanvar 2014-cü il: 1 ABŞ dolları = 0.7845 AZN, 1 Avro = 1.0788 AZN, 1 RUB = 0.0241 AZN).

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları. Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər ölçmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan müntəzəm əməliyyatlar zamanı aktivin satılmasından alına bilən və ya öhdəliyin köçürülməsinə görə ödənilə bilən məbləğdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aşağıdakı yerlərdən birində aparılması ehtimal edilir:

- ▶ aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarı; və ya
- ▶ əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarı.

Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülür və ehtimal edilir ki, bazar iştirakçıları bu zaman öz hərəkətlərində ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qeyri-maliyyə aktivinin ədalətli dəyəri ölçülərkən bazar iştirakçısının, aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə etməklə və ya həmin aktivini maksimal və ən yaxşı şəkildə istifadə edəcək digər bazar iştirakçısına satmaqla, iqtisadi fayda əldə etmək qabiliyyəti nəzərə alınır.

Qrup mövcud şəraitdə münasib olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatları olan, müvafiq bazar məlumatlarını maksimal istifadə edən və müşahidə edilməyən məlumatların istifadəsini minimuma endirən qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyəri ölçülən və ya təqdim edilən bütün aktivlər və öhdəliklər ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında ədalətli dəyər iyerarxiyasının daxilində aşağıda təsvir olunan kateqoriyalara bölünür:

- ▶ Səviyyə 1 – Oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar.
- ▶ Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısı ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları.
- ▶ Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

İlkin dəyər alış tarixinə aktivini almaq üçün ödənilmiş pul vəsaitləri və ya pul vəsaitləri ekvivalentlərinin məbləğini və yaxud verilmiş digər resursların ədalətli dəyərini əks etdirir və əməliyyat xərclərini ehtiva edir. İlkin dəyərlə qiymətləndirmə yalnız bazar qiymətləri olmayan və ədalətli dəyəri etibarlı şəkildə ölçülə bilməyən pay alətlərindəki investisiyalara tətbiq edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş maya dəyəri əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə dəyərsizləşmə zərərləri üzrə hər hansı silinməni çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və müvafiq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın aktiv və öhdəliklərinin balans dəyərinə daxil edilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı). Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərinin hesablanması müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri. Qrup maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: a) ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri; b) kreditlər və debitor borcları; c) ödəniş tarixinə qədər saxlanılan maliyyə aktivləri və d) satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri. Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilməyən maliyyə aktivlərinə isə maliyyə aktivlərinin alınmasına birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri əlavə edilir. Bu təsnifləşdirmə maliyyə aktivlərinin əldə edilməsi məqsədindən asılıdır. Rəhbərlik maliyyə aktivlərini ilkin uçot zamanı təsnifləşdirir.

Maliyyə aktivlərinin qiymətləndirilməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

- (a) *Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri.* Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə aktivləri (maliyyə aktivləri əsasən qısa müddətdə satış üçün əldə edildiyi təqdirdə bu kateqoriyada təsnifləşdirilir) və ilkin olaraq ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləridir. 39 sayılı MUBS-da müəyyən edildiyi kimi səmərəli hedcinq alətləri kimi təyin olunmayan törəmə alətlər, o cümlədən ayrılmış əlaqədar törəmə alətlər də satış üçün saxlanılan aktivlər kimi təsnif olunur. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ədalətli dəyərlə əks etdirilir, ədalətli dəyərdə xalis dəyişikliklər isə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərcləri (ədalətli dəyərdə mənfəət xalis dəyişikliklər) və ya maliyyə gəliri (ədalətli dəyərdə müsbət xalis dəyişikliklər) kimi göstərilir. Bu kateqoriyaya daxil olan aktivlər cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir.
- (b) *Kreditlər və debitor borcları.* Kreditlər və debitor borcları bazarda sərbəst surətdə alınıb satıla bilməyən, təsbit və ya müəyyən edilə bilən ödənişlərlə qeyri-törəmə maliyyə aktivləridir. Ödəmə müddəti hesabat tarixindən sonra 12 aydan çox olan kreditlər və debitor borcları istisna olmaqla, bunlar cari aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Bu istisna olunmuş aktivlər isə uzunmüddətli aktivlər kimi təsnifləşdirilir. Kreditlər və debitor borcları maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ticarət və digər debitor borcları kimi əks etdirilir.
- (c) *Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları.* Bu kateqoriyaya Qrupun ödəniş müddətində saxlamaq niyyəti və imkanı olan qiyməti təyin edilmiş sabit və ya ödəniş müddəti müəyyən edilmiş qeyri-törəmə maliyyə aktivləri daxildir. Rəhbərlik ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızlarının təsnifləşdirilməsini onların ilk dəfə uçota alınması ərəfəsində müəyyənləşdirir və hər hesabat tarixində təsnifləşdirmənin uyğunluğunu yenidən qiymətləndirir. Ödəniş tarixinə qədər saxlanılan investisiya qiymətli kağızları amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.
- (d) *Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri.* Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri bu kateqoriya üçün nəzərdə tutulan və yaxud hər hansı digər kateqoriyalarda təsnifləşdirilməmiş qeyri-törəmə alətlərdir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən etibarən 12 ay ərzində investisiyaları satmaq niyyəti olmadığına görə bu aktivlər uzunmüddətli aktivlər kimi tanınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı). Maliyyə aktivlərinin müntəzəm alışı və satışı, əqdin bağlandığı tarixdə (yeni, Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə) uçota alınır. İnvestisiyalar əvvəlcə ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunmayan bütün maliyyə aktivləri üzrə əməliyyat xərcləri daxil olmaqla, ədalətli dəyərle uçota alınır. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri əvvəlcə ədalətli dəyərdə uçota alınır, əməliyyat xərcləri isə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda xərcə yazılır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivləri sonradan ədalətli dəyərle uçota alınır. Kreditlər və debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.

“Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərinin” ədalətli dəyərində dəyişikliklərə görə yaranan gəlir və ya zərər onların yarandığı dövrdə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda “digər gəlir/(zərər)” sətrində əks etdirilir. Ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə aktivlərindən yaranan dividend gəliri Qrupun ödənişləri almaq hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda digər gəlirlərin tərkibində uçota alınır.

Xarici valyutada ifadə olunan və satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən monetar qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər qiymətli kağızların amortizasiya edilmiş dəyərində və balans dəyərində baş verən dəyişikliklər nəticəsində yaranan məzənnə fərqləri kimi təhlil edilir. Monetar qiymətli kağızlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər mənfəət və ya zərərdə uçota alınır; qeyri-monetar qiymətli kağızlar üzrə məzənnə çevrilməsindən yaranan fərqlər kapitalda uçota alınır. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən monetar və qeyri-monetar qiymətli kağızların ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər kapitalda uçota alınır.

Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri kateqoriyasında təsnifləşdirilən qiymətli kağızlar satıldıqda və ya dəyərsizləşdikdə, kapitalda qeydə alınan ədalətli dəyər üzrə yığılmış düzəlişlər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda investisiya qiymətli kağızlarının satışından yaranan gəlir və zərər kimi əks etdirilir. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar üzrə effektiv faiz metoduna əsasən hesablanmış faizlər mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda digər gəlirlərin tərkibində uçota alınır. Satış üçün mövcud olan pay alətləri üzrə dividendlər Qrupun ödənişləri almaq hüququ müəyyən edildikdə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda digər gəlirlərin bir hissəsi kimi uçota alınır.

Sərbəst surətdə alınıb-satılan investisiya qiymətli kağızlarının ədalətli dəyəri cari bazar qiymətlərinə əsaslanır. Maliyyə aktivləri bazarı (həmçinin birjaya çıxarılmayan qiymətli kağızlar üzrə) aktiv olmadığı təqdirdə, Qrup, ədalətli dəyəri qiymətləndirmə üsullarından istifadə etməklə müəyyən edir. Bu üsullara bazar göstəricilərindən maksimum istifadə etmək və müəssisənin göstəricilərindən daha az asılı olmağı nəzərdə tutan, müstəqil tərəflər arasındakı ən son əməliyyatlar, mahiyyət etibarı ilə eyni xarakter daşıyan digər maliyyə alətlərinə istinad, diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətinin təhlili və opsiyonların qiymətləndirilməsi modelləri daxildir.

Qrup hər hesabat tarixində maliyyə aktivlərinin və ya maliyyə aktivləri qrupunun dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmamasını müəyyən edir. Satış üçün mövcud olan qiymətli kağızlar kimi təsnifləşdirilən pay qiymətli kağızları ilə əlaqədar qiymətli kağızın ədalətli dəyərinin onun maya dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə və ya davamlı şəkildə azalması, həmin qiymətli kağızların dəyərsizləşməsi əlaməti kimi nəzərə alınır. Satış üçün mövcud olan maliyyə aktivləri üzrə bu cür dəlil olduqda, alış dəyəri ilə cari ədalətli dəyər arasında fərq kimi qiymətləndirilən ümumi zərər, əvvəlki dövrdə digər ümumi gəlirdə həmin maliyyə aktivini üzrə qeydə alınmış hər hansı dəyərsizləşmə üzrə zərər çıxılmaqla, kapitaldan silinərək mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda pay alətləri üzrə qeydə alınan dəyərsizləşmə üzrə zərər mənfəət və ya zərərdə bərpa edilmir.

Maliyyə öhdəlikləri. Qrup öz maliyyə fəaliyyətini aşağıdakı kateqoriyalara təsnifləşdirir: (a) satış üçün nəzərdə tutulan maliyyə öhdəlikləri, həmçinin maliyyə törəmə alətləri daxil olmaqla və (b) digər maliyyə öhdəlikləri. Satış üçün nəzərdə tutulan öhdəliklər ədalətli dəyərdə uçota alınır. Həmin öhdəliklərin dəyərindəki dəyişikliklər onların yarandığı dövrdə konsolidasiya edilmiş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda uçota alınır. Digər maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş dəyərdə uçota alınır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivlərinin uçotdan silinməsi. Qrup aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərini uçotdan silir: (i) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (ii) Qrup bu aktivlər üzrə mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (iii) Qrup bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Nəzarət qarşı tərəfin öz mülkiyyətində olan aktivin satış üzrə əlavə məhdudiyyətlər qoymadan asılı olmayan üçüncü tərəfə satmaq üçün praktiki imkana malik olmadığı hallarda saxlanılır.

Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan silinməsi. Qrup maliyyə öhdəliyini bu öhdəlik üzrə məsuliyyətdən azad olduqda, həmin öhdəlik ləğv edildikdə və ya müddəti başa çatdıqda uçotdan silir. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni borcverən tərəfindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə başqa bir öhdəlik ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, bu cür mübadilə və ya dəyişiklik müvafiq balans məbləğindəki fərqi hər hansı çəkilmiş xərclər və komissiya haqları ilə birlikdə mənfəət və ya zərərdə uçota alınması şərtlə, ilkin öhdəliyin uçotdan silinməsi və yeni öhdəliyin uçota alınması kimi nəzərə alınır.

Ticarət və digər debitor borcları. Ticarət və digər debitor borcları effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə qeydə alınır. Qrup əvvəlcə fərdi olaraq mühüm olan maliyyə aktivləri və ya fərdi olaraq mühüm olmayan maliyyə aktivləri qrupu üçün dəyərsizləşmənin obyektiv sübutunun olub-olmamasını test edir. Əgər Qrup fərdi olaraq test edilmiş maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsi üçün obyektiv sübutun olmadığını müəyyən edərsə, aktivin eyni kredit risk xarakteristikası olan maliyyə aktivləri qrupuna daxil edir və bu qrup üçün kollektiv dəyərsizləşmə testini keçirir. Fərdi olaraq dəyərsizləşmə testi edilmiş və dəyərsizləşmə üzrə zərərin qeydə alındığı aktivlər kollektiv dəyərsizləşmə testinə daxil edilmir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat, Qrupun müəyyən edilmiş ilkin müddətdə borc məbləğlərini tam toplaya bilməyəcəyinə obyektiv sübutlar mövcud olduqda yaradılır. Ehtiyatın məbləği, aktivin balans dəyəri ilə əvvəlki effektiv faiz dərəcəsinə əsasən diskont edilmiş gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin dəyəri arasındakı fərqi təşkil edir. Ehtiyatın məbləği mənfəət və ya zərər kimi uçota alınır. Debitor borcunun dəyərsizləşməsi məsələsinə baxarkən Qrupun nəzərə aldığı əsas amillər həmin debitor borcunun vaxtı keçmiş statusu və onun realizasiya oluna bilməsi yaxud hər hansı girov təminatının olmasıdır. Əlavə olaraq, dəyərsizləşmə üzrə zərərin baş verməsinə dair obyektiv əlamətlərin mövcud olmasını müəyyən edən digər əsas meyarlar aşağıda göstərilir:

- ▶ qarşı tərəfin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri ilə üzləşməsi və bunun Qrupun qarşı tərəf haqqında əldə etdiyi maliyyə məlumatları ilə təsdiqlənməsi;
- ▶ qarşı tərəfin müflisləşməsi və ya onun maliyyə strukturunun yenidən təşkil edilməsi riskinə məruz qalması;
- ▶ qarşı tərəfə təsir göstərən milli və ya yerli iqtisadi şəraitin dəyişməsi nəticəsində onun ödəniş statusunda mənfəət dəyişikliklərinin baş verməsi; və ya
- ▶ girovun (əgər varsa) dəyərinin bazar şərtlərinin pisləşməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə aşağı düşməsi.

Ticarət və digər debitor borcları müştərilər və borcalanlar tərəfindən ödənildikdə və ya başqa oxşar əməliyyatlar olduqda debitor borcu hesabından silinir.

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə kassada olan nağd pul, bank hesablarındakı tələb edilənədək əmanət və ilkin ödəmə müddəti üç ay və ya az olan digər qısamüddətli və yüksək likvidli investisiyalar daxildir.

Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri. Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərindən ayrıca göstərilir. Məhdudiyyət qoyulmuş qalıqlar pul vəsaitlərinin hərəkəti hesabatının tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinə aid edilmir.

Kreditor borcları. Kreditor borcları qarşı tərəfin müqavilə üzrə öz öhdəliklərini yerinə yetirməsi zamanı qeydə alınır. Kreditor borcları ilkin olaraq ədalətli dəyərdə uçota alınır və sonradan effektiv faiz metoduna əsasən amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Borc öhdəlikləri. Borc öhdəlikləri əvvəlcə borc öhdəlikləri ilə bağlı emissiya xərcləri çıxılmaqla, əldə edilmiş daxilolmaların ədalətli dəyərində qeydə alınır. Borc öhdəlikləri effektiv faiz metodundan istifadə etməklə amortizasiya olunmuş dəyerdə uçota alınır.

Gəmilər, əsas vəsaitlərin tikintisini maliyyələşdirmək üçün alınmış borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri aktiv istifadəyə yararlı vəziyyətə gətirmək üçün onun tikintisinin tamamlanması və ya hazırlanması üçün tələb olunan dövr ərzində kapitallaşdırılır. Borc öhdəlikləri üzrə digər xərclər mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Gəmilər, əsas vəsaitlər. Tamamlanmamış tikinti, əsas vəsaitlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır. Əgər tanınma meyarı qarşılanırsa, bu dəyərə gəmilərin, əsas vəsaitlərin bir hissəsinin əvəzlənməsi xərcləri və uzunmüddətli tikinti layihələri üçün borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər daxildir. Gəmilərin və əsas vəsaitlərin mühüm hissələrinin müntəzəm olaraq dəyişdirilməsi tələb olunarsa, bu zaman Qrup bu hissələri ayrıca olaraq, onlara xüsusi istifadə müddətləri əsasında amortizasiya hesablayır. Analoji olaraq, əsas yoxlama aparılanda, tanınma meyarı qarşılanırsa, onun dəyəri əsas vəsaitlərin balans dəyərində əvəzedilmə kimi tanınır. Bütün digər təmir və saxlama xərcləri mənfəət və ya zərərin tərkibində xərclərə silinmiş kimi əks olunur.

Sonrakı tarixdə əmələ gələn, gəmilərin təmiri və əsaslı təmiri üzrə əhəmiyyətli xərclər hər bir aktivin balans dəyərinə daxil edilir. Onlar yalnız bu halda ayrıca aktiv kimi tanınmalıdır ki, həmin maddə ilə bağlı gələcək iqtisadi faydaların Qrup üçün faydalı olması ehtimal edilsin və aktivin alış dəyəri etibarlı şəkildə müəyyən edilə bilsin. Adi təmir və texniki xidmət xərcləri çəkildiyi dövr ərzində hesabat dövrünün xərcləri kimi tanınır.

Gəmilərə onların qiymətləndirilmiş istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır. Aktivlərin qiymətləndirilmiş istifadə müddəti və qalıq dəyərlərinə hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır və lazım olarsa gözlənilən gələcək iqtisadi faydalarda baş vermiş dəyişiklikləri əks etdirmək məqsədilə düzəlişlər aparılır.

Yenidən qiymətləndirmə artımı digər ümumi gəlirdə qeydə alınır və kapitalın tərkibində aktivlərin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatına aid edilir. Lakin həmin aktiv üzrə mənfəət və ya zərərdə əvvəllər tanınmış yenidən qiymətləndirmə defisitini qaytaran artım mənfəət və zərərdə tanınır. Yenidən qiymətləndirmə defisiti, aktivin yenidən qiymətləndirilməsi ehtiyatında tanınmış artımı əvəzləşdirdiyi hallar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda tanınır.

Aktivin yenidən qiymətləndirmə ehtiyatından bölüşdürülməmiş mənfəətə illik köçürmə aktivlərin yenidən qiymətləndirilmiş balans dəyəri əsasında amortizasiya ilə aktivlərin maya dəyəri əsasında amortizasiya arasındakı fərq üçün aparılır. Bundan əlavə, yenidən qiymətləndirmə tarixinə yığılmış amortizasiya aktivin ümumi balans dəyərindən çıxılır və xalis məbləğ aktivin yenidən qiymətləndirilmiş məbləğində yenidən əks etdirilir. Silinmə zamanı satılan konkret aktivə aid olan hər hansı yenidən qiymətləndirmə ehtiyatı bölüşdürülməmiş mənfəətə köçürülür.

Amortizasiya. Gəmilər, əsas vəsaitlər üçün düzxətli amortizasiya metoduna əsasən amortizasiya hesablanır. Torpaq üçün amortizasiya hesablanmır. Tikilməkdə olan aktivlər üçün amortizasiya hesablanmır.

Qrupun gəmilərinin, əsas vəsaitlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti aşağıda göstərilir:

Bina və tikililər	15-30 il
Maşın və avadanlıq	3-25 il
Gəmilər və port qurğuları	3-30 il

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin faydalı istifadə müddəti hər il nəzərdən keçirilir və lazım olduqda onların faydalı istifadə müddətindəki dəyişikliklər sonrakı dövrdən etibarən uçota alınır.

Aktivin artıq köhnəldiyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Qrupun həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Əgər Qrup aktivlərini fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözləyərsə və əlavə qalıq dəyərinin mövcud olmadığı nəzərdə tutulursa, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyəri lazım olduqda hər bir hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

İcarə müqavilələri. Razılaşmanın icarə olub-olmadığının və ya icarəni daxil edib-etmədiyinin müəyyən edilməsi başlanğıc tarixində razılaşmanın mahiyyətinə əsaslanır: razılaşmanın yerinə yetirilməsinin xüsusi aktivin və ya aktivlərin istifadəsindən asılı olub-olmadığı və ya razılaşmanın aktivdən istifadə etmək hüququnu verib-vermədiyi (bu hüquq birmənalı olaraq müqavilədə nəzərdə tutulmayan hallarda belə) müəyyən edilir.

Qrup icarəçi qismində. İcarə başlandığı tarixdə maliyyə və ya əməliyyat icarəsi kimi təsnif edilir. İcarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupa keçirən icarələr maliyyə icarələri kimi təsnif edilir.

Maliyyə icarələri icarə başlananda icarəyə götürülmüş əmlakın ədalətli dəyəri və ya daha aşağı olduğu təqdirdə minimal icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə kapitallaşdırılır. İcarə ödənişləri maliyyə xərcləri və icarə öhdəliyinin azalması arasında elə bölüşdürülür ki, öhdəliyin qalığı üzrə sabit faiz dərəcəsi əldə edilsin. Maliyyə xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda maliyyə xərclərinin tərkibində tanınır.

İcarəyə götürülən aktivlər üzrə amortizasiya aktivin faydalı istifadə müddəti boyunca hesablanır. Lakin icarə müddətinin sonunadək mülkiyyət hüququnun Qrupa keçəcəyi haqqında kifayət qədər əminlik olmadığı təqdirdə, aktiv üzrə amortizasiya aktivin proqnozlaşdırılan faydalı istifadə müddəti və icarə müddətindən daha qısa olanı üzrə hesablanır.

Əməliyyat icarəsi üzrə ödənişlər icarə müddəti ərzində bərabər hissələrə bölünməklə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda əməliyyat xərclərinin tərkibində uçota alınır.

Qrup icarəyə verən qismində. Aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan risklərin və faydaların əksəriyyətini Qrupdan digər tərəfə keçirməyən icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat icarəsi üzrə danışıqlar zamanı çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərində əlavə olunur və icarə gəliri ilə eyni əsaslarla icarə müddəti boyunca tanınır. Şərti icarə haqları qazanıldığı dövrdə gəlir kimi tanınır.

Qudvil. Qudvil ilkin olaraq məcmu ödənişin və qeyri-nəzarət payının müəyyən edilə bilən xalis aktivlər və güman olunan öhdəliklərdən artıq hissə olan dəyəri kimi hesablanır. Əgər bu məbləğ əldə edilmiş törəmə müəssisənin xalis aktivlərinin ədalətli dəyərindən azdırsa, bu fərq gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır.

İlkin tanınmadan sonra qudvil maya dəyərindən hər hansı qalıq dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla ölçülür. Dəyərsizləşmə testi üçün müəssisələrin birləşməsindən yaranan qudvil, yaranma tarixindən başlayaraq Qrupun birləşmədən fayda götürə biləcək hər bir pul vəsaitini yaradan vahidinə (“PVYV”) alınan müəssisənin digər aktiv və ya öhdəliklər bu vahidlərə ayırmasından asılı olmayaraq paylanır. Qudvil PVYV-in bir hissəsi olduğu və vahid nəzdində fəaliyyətin bir hissəsi ləğv olunduğu təqdirdə həmin fəaliyyətə aid edilən qudvil onun ləğv olunmasından yaranan gəlir və zərərin müəyyən edilməsi üçün ləğv olunan fəaliyyətin balans dəyərində daxil olunur. Bu cür hallarda silinən qudvil ləğv olunan fəaliyyətin müvafiq dəyəri və qalan PVYV-in dəyəri əsasında ölçülür.

Qeyri-maddi aktivlər. Ayrılıqda əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlər ilkin tanınmada maya dəyəri ilə ölçülür. Müəssisələrin birləşməsi zamanı əldə edilmiş qeyri-maddi aktivlərin maya dəyəri həmin aktivlərin əldə etmə tarixində ədalətli dəyərində bərabərdir. İlkin tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər bütün yığılmış amortizasiya və bütün yığılmış dəyərsizləşmə zərərləri çıxılmaqla maya dəyəri ilə uçota alınır.

Cəmiyyətin daxilində yaradılmış qeyri-maddi aktivlər, kapitallaşdırılmış inkişaf xərcləri istisna olmaqla, kapitallaşdırılmır və əlaqəli məsrəf həmin məsrəfin meydana gəldiyi dövrdə mənfəət və ya zərərin tərkibində göstərilir. Qeyri-maddi aktivlərə hüquqlar və kompüter proqramları, patentlər, lisenziyalar, müştərilərlə münasibətlər, ticarət adı, su mülkü və tədqiqat və inkişaf layihələri daxildir.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər (davamı). Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən hesab edilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə faydalı iqtisadi istifadə müddətləri boyunca bərabər hissələrə bölünməklə amortizasiya hesablanır və qeyri-maddi aktivin dəyərsizləşə biləcəyini göstərən hər hansı əlamət olduqda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Məhdud faydalı istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktiv üçün amortizasiya müddəti və amortizasiya metoduna ən azı hər hesabat dövrünün sonunda yenidən baxılır. Gözlənilən faydalı istifadə müddəti və ya aktivin özündə təcəssüm etdiyi gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən əldə olunma strukturundakı dəyişikliklər, müvafiq olaraq, amortizasiya müddəti və ya metodunun dəyişdirilməsi yolu ilə hesabatla alınır və uçot ehtimallarında dəyişikliklər hesab olunur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda qeyri-maddi aktivin funksiyasına uyğun xərc kateqoriyasında əks olunur.

Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər amortizasiya edilmir, lakin fərdi qaydada və ya pul vəsaitlərini yaradan biznes vahidləri səviyyəsində hər il dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinin qiymətləndirilməsi qeyri-müəyyən istifadə müddətinin uyğun olmaqla davam edə biləcəyini müəyyən etmək üçün hər il nəzərdən keçirilir. İstifadə müddəti uyğun olmadıqda, istifadə müddəti sonrakı dövrdən etibarən qeyri-müəyyən müddətdən məhdud müddətə dəyişdirilir.

Qeyri-maddi aktivin uçotdan silinməsindən irəli gələn gəlir və ya zərərlər xaric etmədən əldə edilən xalis mədaxil ilə aktivin balans dəyəri arasındakı fərq kimi ölçülür və aktiv uçotdan silinəndə mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda mənfəət və ya zərərin tərkibində tanınır.

Tədqiqat və inkişaf xərcləri. Tədqiqat xərcləri çəkildikcə məsrəflərə silinir. Fərdi layihə üzrə tədqiqat və inkişaf məsrəfləri Qrup aşağıdakıları nümayiş etdirə biləndə qeyri-maddi aktiv kimi tanınır:

- ▶ qeyri-maddi aktivin istifadə və ya satışa hazır olması üçün bu aktivə tamamlamağa texniki imkanlar;
- ▶ aktivə tamamlamaq niyyəti və onu istifadə etmək və ya satmaq qabiliyyəti;
- ▶ aktivdən gələcək iqtisadi faydanın əmələ gəlməsinin qaydası;
- ▶ aktivə tamamlamaq üçün resursların mövcudluğu;
- ▶ tədqiqat və inkişaf zamanı xərcləri etibarlı ölçmək qabiliyyəti.

Tədqiqat və inkişaf xərclərinin aktiv kimi ilkin tanınmasından sonra aktiv yığılmış amortizasiyanı və ya yığılmış dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla maya dəyəri ilə uçota alınmalıdır. Aktivin amortizasiyası tədqiqat və inkişaf başa çatanda və aktiv istifadəyə hazır olanda başlayır. Aktiv üzrə amortizasiya gözlənilən gələcək faydanın müddəti üzrə hesablanır. Amortizasiya satışların maya dəyəri ilə qeydə alınır. Tədqiqat və inkişaf müddəti ərzində aktiv hər il dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Mal-material ehtiyatları. Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyərdə qeydə alınır. Mümkün xalis satış dəyəri, hesablanmış tamamlama və satış məsrəfləri çıxılmaqla, hesablanmış adi fəaliyyət zamanı satış qiymətidir.

Maya dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Maya dəyərinə birbaşa alış xərcləri, hasilat xərcləri, nəqliyyat və istehsal xərcləri (normal fəaliyyət həcminə əsasən) daxildir.

Dövlətə ayırmalar. Dövlətə ayırmalar hökumətin xüsusi qərarlarına uyğun olaraq dövlət büdcəsinə, ayrı-ayrı dövlət agentliklərinə və hökumətin həyata keçirdiyi layihələrə Qrup tərəfindən pul şəklində qoyuluşları və ya maliyyələşdirməni əks etdirir. Bu cür ayırmalar kapitalın azalması kimi uçota alınır. Pul şəklində olmayan ayırmalar köçürülmüş aktivlərin balans dəyərində qeydə alınır.

Dövlətin ayırmaları. Dövlətin ayırmaları pul qoyuluşları, digər dövlət müəssisələrinin köçürülməsi və ya Hökumətin digər müəssisələrdəki payının bütövlüklə və ya qismən köçürülməsi formasında həyata keçirilir. Qrupa dövlət müəssisələrinin köçürülməsi köçürülən müəssisənin ədalətli dəyəri olan məbləğdə kapital hesabatı vasitəsilə qoyuluş kimi tanınır (Dövlət digər müəssisələrdəki payını köçürdüyü halda – müvafiq müəssisənin ədalətli dəyərində köçürülmüş pay).

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Əlavə Dəyər Vergisi. Vergi orqanları satış və alış əməliyyatları üzrə əlavə dəyər vergisinin (“ƏDV”) xalis ödənilməsinə icazə verir.

ƏDV üzrə kreditor borcu. ƏDV üzrə kreditor borcu hesabat tarixində əvəzləşdirilmiş alışlar üzrə ƏDV-ni çıxmaqla, satış üzrə ƏDV məbləğidir. Satış ilə bağlı ƏDV vergi orqanlarına iki halda ödənilməli məbləğ kimi tanınır: **a.** ödəniş edildiyi tarixdə, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gün sonraya qədər edilirsə **b.** müştərilərə satışın tanınması zamanı, əgər, satışa görə ödəniş, satış tarixindən etibarən 30 gündən sonra edilirsə. Hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş satışlar üzrə ƏDV həmçinin ƏDV üzrə kreditor borcuna daxildir. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat yaradıldıqda, dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat lazım olduqda ƏDV daxil olmaqla, debitor borcunun ümumi məbləğində qeydə alınır. ƏDV üzrə müvafiq təxirə salınmış öhdəlik vergi məqsədləri üçün debitor borcu silinə qədər saxlanılır.

Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV hesabat tarixində əvəzləşdirilməmiş alışlara aiddir. Büdcədən tələb edilə bilən ƏDV alışlar üçün ödəniş aparıldıqda satışlar üzrə ƏDV ilə əvəzləşdirilə bilər.

Gəlirlərin tanınması. Qrupun gəlirləri əsas etibarlı ilə dəniz nəqliyyat xidmətləri, port əməliyyatları və yük və sərnişin daşımalarından ibarət olan xidmətlərdən əldə edilir. Gəlirlər xidmətlər göstərildikcə tanınır və Qrupa iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə və gəlirlər etibarlı ölçülə biləndə, ödənişlərin nə vaxt aparılmasından asılı olmayaraq tanınır. Hər hesabat tarixində port xidmətlərinin tamamlanmamış hissəsi ilə əlaqədar gəlirlər təxirə salınır. Gəlirlər dolayı vergilər, gəlirlərə düzəlişlər və məzənnə fərqlərinə uyğun olaraq alınmış və ya alınacaq vəsaitin ədalətli dəyəri ilə ölçülür. Müəyyən müddətə kirayəyə götürülmüş gəmilərdən gəlirlər kirayə günlərinin sayı əsasında tanınır.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər. Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin əldə edilməsi, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Əlaqəli tərəflər. Əlaqəli tərəflər haqqında məlumat 24 sayılı “Əlaqəli tərəflər barədə açıqlamalar” adlı MUBS-ə uyğun olaraq açıqlanır.

Dövlətin iqtisadi və sosial siyasəti Qrupun maliyyə vəziyyətinə, əməliyyat nəticələrinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsir edir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə aparılan əməliyyatların xarakterinə görə onlar kommersiya cəhətdən müstəqil tərəflər arasında həyata keçirilən əməliyyatların şərtlərinə uyğun hesab edilə bilməz.

Mənfəət vergisi. Hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əslində qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər ümumi gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə bağlı vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Mənfəət vergisi olmayan digər vergilər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

İşçilərə ödənişlər. Əmək haqları, maaşlar, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, ödənişli illik məzuniyyət və bülənlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

2. Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası və mühüm uçot prinsipləri (davamı)

Xərclər. Xərclər konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda funksiyalarına görə əks etdirilir. Xərclərin xarakterinə uyğun kateqoriyaya ayrılması Qrupun idarələri və törəmə müəssisələrinin əməliyyat funksiyasına əsaslanır.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri

Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar. Debitor borclarının dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyatlar müştərilərin debitor borclarının yığılması ehtimalının rəhbərlik tərəfindən qiymətləndirilməsinə əsaslanır. Müştərinin əhəmiyyətli maliyyə çətinlikləri, onun müflisləşmə və ya maliyyə strukturunun yenidən təşkilinə məruz qalması ehtimalı və defolt və ya ödənişlərin gecikdirilməsi debitor borclarının potensial olaraq dəyərsizləşmiş olmasını əks etdirən göstəricilər hesab edilir. Əgər əsas müştərinin ödəniş qabiliyyətində pisləşmə baş verərsə və ya bu faktiki defolt təxminlərindən yuxarı olarsa, faktiki nəticələr bu təxminlərdən fərqlənə bilər.

Debitor borcları üzrə əlavə pul vəsaitlərinin bərpası gözlənilmədikdə, debitor borcları müvafiq ehtiyatlara silinir.

Dəyərsizləşmə üzrə zərərlərə qarşı qiymətləndirilən debitor borcları üzrə pul vəsaitlərinin gələcək hərəkəti həmin aktivlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinə, rəhbərliyin keçmişdə baş vermiş zərər halları nəticəsində vaxtı keçəcək məbləğlərin həcmi ilə münasibətdə təcrübəsinə və vaxtı keçmiş məbləğlərin geri ödənilməsinə əsasən təxmin edilir. Keçmiş dövrlərə təsir göstərməyən cari şəraitin təsirini əks etdirmək və cari dövrdə mövcud olmayan keçmiş şəraitin təsirini aradan qaldırmaq məqsədilə əvvəlki təcrübə müşahidə edilə bilən cari məlumatlara əsasən tənzimlənir.

Təxirə salınmış vergi. Təxirə salınmış vergi, öhdəlik metodundan istifadə etməklə, hesabat tarixində aktivlərin və öhdəliklərin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün göstərilmiş qalıq dəyərləri arasında mövcud olan bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla vergiyə cəlb olunan bütün müvəqqəti fərqlər üçün tanınır:

- ▶ təxirə salınmış vergi öhdəliyi şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvil və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar;
- ▶ müvəqqəti fərqlərin qaytarılması vaxtının nəzarət altında saxlanıla bilən və müvəqqəti fərqin yaxın gələcəkdə qaytarılması ehtimalı olmayan hallar istisna olmaqla, törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə əlaqədar vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlər.

Təxirə salınmış vergi aktivləri aşağıdakılar istisna olmaqla bütün çıxılmalı müvəqqəti fərqlərin, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi aktivləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəliklərinin istifadəsi ilə əlaqədar vergi tutulmalı mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü baxımından, çıxılmalı müvəqqəti fərqlər, sonrakı dövrə keçirilmiş istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi öhdəlikləri üçün tanınır:

- çıxılan müvəqqəti fərqə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gələn, eləcə də əməliyyat zamanı uçot mənfəətinə və ya vergiyə cəlb olunan mənfəət və ya zərərə təsir göstərmədiyi hallar; və
- törəmə müəssisələrə, əlaqəli şirkətlərə investisiyalarla və birgə müəssisələrdə iştirak payları ilə bağlı vergiyə cəlb olunan müvəqqəti fərqlərlə əlaqədar, təxirə salınmış vergi aktivləri yaxın gələcəkdə müvəqqəti fərqlərin qaytarılması və müvəqqəti fərqləri qarşılaya biləcək vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğunun mümkünlüyü həddində tanınır.

Təxirə salınmış vergi aktivlərinin dəyəri hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində nəzərdən keçirilir və təxirə salınmış vergi aktivlərinin hamısının və ya bir hissəsini qarşılamaq üçün kifayət qədər vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcudluğu ehtimalı olmadığı halda azaldılır. Tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri hər hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir və gələcək vergiyə cəlb olunacaq gəlirlər təxirə salınmış vergi aktivinin bərpa olunmasına imkan verdiyi dərəcədə tanınır.

3. Mühüm mühasibat uçotu qiymətləndirmələri və mühakimələri (davamı)

Təxirə salınmış vergi (davamı). Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri, hər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya faktiki olaraq qüvvədə olan vergi dərəcələri (və vergi qanunları) əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və təxirə salınmış vergi öhdəlikləri, cari vergi aktivlərini cari vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmək üçün qanuni hüquq mövcud olanda və təxirə salınmış vergilər eyni vergiyə cəlb olunan müəssisəyə aid olanda əvəzləşdirilir.

Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Ehtiyatlar. Qrup keçmiş hadisələr nəticəsində hüquqi və ya işgüzar praktikadan irəli gələn öhdəliklərə malik olduqda, bu öhdəliklərin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi resursların sərf olunmasının ehtimalı böyük olduqda və öhdəliklərin məbləği kifayət qədər dəqiq ehtimal edilə bildikdə ehtiyatlar uçota alınır. Qrup ehtiyatların hamısının və ya bir hissəsinin, məsələn, sığorta müqaviləsi əsasında, əvəzinin ödənilməsinə gözləyirsə, bu ödəniş yalnız baş tutacağı zahirən yəqin olduqda ayrıca aktiv kimi uçota alınır. Ehtiyata aid olan xərclər mənfəət və ya zərərdə hər hansı əvəzin ödənilməsinə çıxmaqla təqdim olunur.

Pulun vaxt dəyərinin təsiri önəmlidirsə, ehtiyatlar münasib olduqda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən cari vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etməklə diskont edilir. Diskont istifadə ediləndə, vaxt keçməsinə görə ehtiyatın artması maliyyə xərci kimi tanınır.

Qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi. Bərpa edilə bilməyən aktivlərin balans dəyərini əks etdirən hadisələr və ya şəraitlərə əsasən rəhbərlik hər bir hesabat tarixində bütün qeyri-maliyyə aktivlərinin mümkün dəyərsizləşməsi üzrə hər hansı göstəricilərin olub-olmamasını müəyyən edir. Bu cür göstəricilərə aşağıdakılar daxildir: Qrupun biznes planlarında baş verən dəyişikliklər, qeyri-rentabelli fəaliyyətə gətirib çıxaran əmtəə qiymətlərində dəyişikliklər və məhsul qarışıqlarında olan dəyişikliklər. Qudvil və digər qeyri-müəyyən faydalı istifadə müddətinə malik olan qeyri-maddi aktivlər hər il və digər vaxtlarda dəyərsizləşmə göstəriciləri olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır. Digər qeyri-maliyyə aktivləri bərpa edilə bilməyən balans dəyərinə dair göstəricilərin mövcud olduğu zaman dəyərsizləşmə üzrə yoxlanılır.

İstifadə dəyəri hesablanarkən rəhbərlik aktivlər və yaxud pul vəsaitlərini yaradan vahidlər üzrə gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini təxmin edir və onların cari dəyərini hesablamaq üçün uyğun diskont dərəcəsini seçir.

Hesablama zamanı istifadə edilmiş təxmin edilən kapitalın orta çəkili dəyəri rəhbərliyin təxminindən 1 faiz çox/az olsaydı, gəmilərin və əsas vəsaitlərin dəyəri müvafiq olaraq 159,501 AZN az / 206,584 AZN çox olardı. İki hal da gəmilərdə və əsas vəsaitlərdə dəyərsizləşməyə gətirib çıxarmır.

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin və qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddəti. Rəhbərlik gəmiləri, əsas vəsaitləri və qeyri-maddi aktivlərinin təxmin edilən faydalı istifadə müddətini və müvafiq amortizasiya xərclərini müəyyən edir. Bu təxminlər, Qrupun həmin aktivlər üzrə iqtisadi səmərə əldə etməyi planlaşdırdığı dövrə əsaslanır. Faydalı istifadə müddəti əvvəlki illərdə təxmin edilmiş faydalı müddətdən aşağı olanda rəhbərlik amortizasiya xərcini artırır və ya ləğv edilmiş və ya satılmış texniki cəhətdən köhnəlmiş aktivləri balansdan silir. Faydalı istifadə müddətinə ən azı hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır. Yuxarıda qeyd olunan şərtlərin və ya təxminlərin hər hansı birində dəyişiklik olarsa, bu, gələcəkdə amortizasiya dərəcələri üzrə düzəlişlərin aparılmasına gətirib çıxara bilər.

İstifadə olunmamış məzuniyyət ilə bağlı ehtiyat. Qrupun uçot siyasətinə əsasən bir neçə illik istifadə olunmamış məzuniyyət balansını məzuniyyət işçi tərəfindən istifadə edildiyi və ya gələcək ödənişlərin müddəti ilə bağlı hesablamanın aparılması üçün hər hansı əsaslı baza olmadığı zaman azalda bilər.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının qüvvəyə minmə tarixində buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar və şərhlər aşağıda göstərilir. Qrup bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə onları tətbiq etmək niyyətindədir.

9 sayılı MHBS “Maliyyə alətləri”. 2014-cü ilin iyul ayında MUBSK 9 sayılı “Maliyyə alətləri” adlı MHBS-nin yekun versiyasını buraxmışdır. Bu versiya 39 sayılı “Maliyyə alətləri: Tanıma və Ölçmə” adlı MUBS-u və 9 sayılı MHBS-nin bütün əvvəlki versiyalarını əvəz edir. Standart maliyyə alətləri layihəsinin uçotunun hər üç aspekti: təsnifləşdirmə və ölçmə, dəyərsizləşmə və hedcinq uçotunu özündə ehtiva edir. 9 sayılı MHBS 1 yanvar 2018-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Hedcinq uçotu istisna olmaqla, retrospektiv tətbiq tələb edilir, lakin müqayisəli məlumatın təqdim edilməsi məcburi deyil. Hedcinq uçotu üçün tələblər bir qayda olaraq gələcək dövrlərə aiddir, lakin müəyyən məhdud istisnalar da vardır.

Qrup yeni standartı tələb olunan qüvvəyə minmə tarixində tətbiq etməyi planlaşdırır. 2015-ci il ərzində, Qrup 9 sayılı MHBS-nin hər üç aspektinin təsirini ümumi şəkildə qiymətləndirmişdir. Bu ilkin qiymətləndirmə hazırda mövcud olan məlumatlara əsaslanır və sonrakı təfəssilatlı analizdən və ya Qrupa gələcəkdə təqdim ediləcək əlavə məntiqi və təsdiqedic məlumatdan asılı olaraq dəyişdirilə bilər. Ümumilikdə, 9 sayılı MHBS-nin dəyərsizləşmə ilə bağlı tələblərinin tətbiq edilməsinin təsiri istisna olmaqla, balans hesabatına və kapitala əhəmiyyətli təsir gözlənilir.

(a) Təsnifləşdirmə və ölçmə

Qrup tərəfindən 9 sayılı MHBS-nin təsnifləşdirmə və ölçməyə dair tələblərinin tətbiq edildiyi təqdirdə balans hesabatına əhəmiyyətli təsir gözlənilir. Qrup hal-hazırda ədalətli dəyerdə ölçülən bütün maliyyə aktivlərinin ədalətli dəyerdə ölçülməsini davam etdirməyi nəzərdə tutur. Hazırda gəlir və zərərləri digər ümumi gəlir haqqında hesabatda göstərilən satış üçün mövcud olan aktivlər kimi təqdim edilən kvotasiya edilmiş iştirak payları bunun əvəzinə mənfəət və zərərdə ədalətli dəyərle ölçüləcək, bu da qeydə alınmış mənfəət və ya zərərin dəyişənliyini artıracaq. Hazırda yığılmış digər ümumi gəlirin tərkibində olan satış üçün mövcud olan aktivlər üzrə ehtiyat bölüşdürülməmiş mənfəətin ilkin qalığı olaraq yenidən təsnif ediləcək. 9 sayılı MHBS-yə əsasən borc qiymətli kağızlarının digər ümumi gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərle ölçülməsi gözlənilir, belə ki, Qrup aktivləri təkcə müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq üçün deyil, həmçinin, nisbətən daha sıx tezliklə əhəmiyyətli məbləğləri satmaq üçün saxlamağı nəzərdə tutur.

Birjada qeydiyyatla alınmamış şirkətlərdə iştirak paylarının yaxın gələcəkdə saxlanılması nəzərdə tutulur. Qrup digər ümumi gəlir haqqında hesabatda ədalətli dəyərə dəyişiklikləri əks etdirmək seçimini tətbiq etməyi nəzərdə tutur və bu səbəbdən də, hesab edir ki, 9 sayılı MHBS-nin tətbiq edilməsinin əhəmiyyətli təsiri olmayacaq. Əgər Qrup bu seçimi tətbiq etməli olmasaydı, səhmlər mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle saxlanılacaq, bu da, uçota alınan mənfəət və ya zərərin dəyişənliyini artıracaqdı.

Kreditlər, eləcə də ticarət debitor borcları müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin toplanılması üçün saxlanılır və onların yalnız əsas məbləğin və faizin ödənişini əks etdirən pul vəsaitlərinin hərəkətlərinə təkan verməsi gözlənilir. Beləliklə, Qrup onların 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülməsinin davam etdirilməsini nəzərdə tutur. Buna baxmayaraq, Qrup bütün bu cür alətlərin 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq amortizasiya edilmiş dəyərle ölçülməsi meyarına uyğun gəlib-gəlməməsi haqqında qərar qəbul etməzdən əvvəl həmin alətlərin müqavilə üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətinin xarakteristikasını daha təfəssilatlı analiz edəcək.

(b) Dəyərsizləşmə

9 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğun olaraq, Qrup özünün bütün borc qiymətli kağızları, kreditləri və ticarət debitor borcları üzrə gözlənilən kredit zərərlərini ya 12 aylıq əsasda və yaxud müddətin sonuna kimi qeydə almalıdır. Qrup bütün ticarət debitor borcları üzrə sadələşdirilmiş yanaşmanı tətbiq etməyi və gözlənilən zərərləri müddətin sonuna kimi qeydə almağı nəzərdə tutur. Qrup kreditlərinin və debitor borclarının təminatlı xarakterinə görə kapitalına əhəmiyyətli təsirin göstəriləcəyini ehtimal edir, lakin Qrup təsirin həcmi müəyyən etmək məqsədilə perspektiv elementlər daxil olmaqla, bütün məntiqi və təsdiqedic məlumatları nəzərdən keçirməklə daha təfəssilatlı təhlil aparmalıdır.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

9 sayılı MHBS “Maliyyə alətləri” (davamı)

(c) Hedcinq uçotu

Qrup hesab edir ki, hal-hazırda effektiv hedcinq əlaqələrində göstərilmiş bütün mövcud hedc əlaqələri 9 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq hedc uçotunun meyarlarına uyğun olaraq qalacaq. 9 sayılı MHBS müəssisə tərəfindən effektiv hedclərin uçota alınmasının ümumi prinsiplərini dəyişmədiyinə görə, Qrup 9 sayılı MHBS-nin tətbiqinin nəticəsi kimi əhəmiyyətli təsiri nəzərdə tutmur. Qrup opsiyonların vaxt dəyəri, cari məzənnə ilə forvard məzənnəsi arasındakı fərq və ya valyuta əsaslı spredin uçotuna dair mümkün dəyişiklikləri gələcəkdə daha dəqiq dəyərləndirəcək.

14 sayılı MHBS “Təxirə salınmış tarif düzəlişləri üzrə hesablar”. Bu standart nəzərdə tutur ki, fəaliyyəti faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən müəssisələr, MHBS-i ilk dəfə tətbiq edərkən, faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən hesabların qalıqlarına əvvəl tətbiq etdikləri uçot qaydalarının əksəriyyətini tətbiq etməyə davam edə bilər. 14 sayılı MHBS-ni qəbul edən müəssisələr tənzimləyən təxirə salınmış hesablarını maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca sətir maddəsi kimi, həmin hesab qalıqlarında hərəkəti isə mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabatda ayrıca sətir maddəsi kimi təqdim etməlidir. Standart müəssisənin faiz dərəcələri əsasında tənzimlənən fəaliyyətinin xüsusiyyətləri, əlaqəli risklər və faiz dərəcələri əsasında tənzimləmənin müəssisənin maliyyə hesabatlarına təsiri haqqında məlumatların açıqlanmasını tələb edir. 14 sayılı MHBS 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Qrup MHBS-yə uyğun maliyyə hesabatlarını artıq hazırladığına görə, bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

15 sayılı MHBS “Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər”. 15 sayılı MHBS 2014-cü ilin may ayında buraxılmışdır və müştərilərlə müqavilələrdən əldə edilən gəlirlərə tətbiq ediləcək 5 mərhələli model yaradır. 15 sayılı MHBS-yə əsasən gəlirlər müştərinin mal və ya xidmətlərin ötürülməsi əvəzində müəssisəyə verilməsi gözlənilən ödənişi əks etdirən məbləğdə tanınır.

Gəlirlər üzrə yeni standart MHBS-nin gəlirlərin tanınması üzrə bütün cari tələblərini əvəz edir. Standart 1 yanvar 2018-ci il tarixində (bu tarixdə MUBSK 15 sayılı MHBS-nin tətbiqi tarixini 1 il uzatmaq üçün düzəlişləri yekunlaşdıracaq) başlayan və bu tarixdən sonrakı illik dövrlərə retrospektiv qaydada tam və ya düzəlişlər edilmiş şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Qrup hazırda tam retrospektiv metod işlətməklə yeni standartı tələb edilən tarixdə qəbul etməyi planlaşdırır. 2015-ci il ərzində Qrup daha ətraflı davamlı analiz nəticəsində dəyişikliklər edilən 15 sayılı MHBS-nin ilkin qiymətləndirməsini həyata keçirmişdir. Bundan əlavə Qrup MUBSK-nın 2015-ci ilin iyul ayında standartın layihəsinə dair təqdim etdiyi izahları nəzərdən keçirir və gələcək dəyişiklikləri izləyəcək.

Qrup yangından müdafiə, elektronika avadanlığı və xidmətlərinin təqdim edilməsi ilə məşğul olur. Avadanlıq və xidmətlər həm müştərilərlə xüsusi ayrıca müqavilələr, həm də mal və /və ya xidmətlər paketi daxilində təqdim edilir.

(a) Malların satışı

Avadanlığın satışı yeganə icra öhdəliyi olan müştərilərlə müqavilələrin Qrupa hər hansı təsir göstərəcəyi ehtimal edilmir. Qrup gəlirlərin aktiv üzrə nəzarət müştəriyə keçdiyi anda (adətən mallar çatdırılanda) tanınmasını gözləyir.

15 sayılı MHBS-ni tətbiq edərkən, Qrup aşağıdakıları nəzərə almışdır:

(i) Dəyişkən ödənişlər

Müştərilərlə bəzi müqavilələrdə malın geri qaytarılması, ticarət güzəştləri və ya həcmə görə güzəştlər nəzərdə tutulur. Hazırda, Qrup alınmış və ya alınacaq ödənişlərin ədalətli dəyəri ilə ölçülən malların satışından gəlirləri, qaytarmaları və ehtiyatları, ticarət güzəştlərini və həcmə görə güzəştləri çıxmaqla tanıyır. Əgər gəlirlər etibarlı şəkildə ölçülə bilmirsə, qeyri-müəyyənliyin aradan qaldırılmasına qədər Qrup gəlirlərin tanınmasını təxirə salır. Belə ehtiyatlar 15 sayılı MHBS-yə uyğun dəyişkən ödənişlərə səbəb olur və müqavilə müddətinin əvvəlində təxmin edilməsi tələb edilir.

15 sayılı MHBS-yə uyğun olaraq gəlirlərin artıq tanınmasının qarşısının alınması məqsədilə təxmin edilən dəyişkən ödənişin məhdudlaşdırılması tələb edilir. Qrup təxmin edilən dəyişkən ödənişin və müvafiq məhdudiyyətin müəyyən edilməsi üçün fərdi müqavilələrin qiymətləndirilməsinə davam edir. Qrup ehtimal edir ki, məhdudiyyətin tətbiqi hazırkı MHBS ilə müqayisədə daha çox gəlirlərin təxirə salınmasına səbəb olacaq.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

15 sayılı MHBS “Müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlər” (davamı)

(ii) Zəmanət öhdəlikləri

Qrup ümumi təmirlər üçün zəmanətlər verir və müştərilərlə müqavilələrdə geniş zəmanətlər və ya texniki xidmətlərin göstərilməsini nəzərdə tutmur. Buna görə də Qrup müəyyən etmişdir ki, həmin zəmanətlər standart xarakterli zəmanətlərdir və cari praktikaya uyğun olaraq 37 sayılı “Ehtiyatlar, potensial öhdəliklər və potensial aktivlər” adlı MUBS əsasında uçota alınmağa davam etməlidir.

(iii) Sadıqlıq xalları proqramı

Qrup müəyyən etmişdir ki, elektronika segmenti daxilində təklif edilən sadıqlıq proqramı, müştərilərə əhəmiyyətli hüquqlar təqdim edərək, ayrıca icra öhdəliyinin yaranmasına səbəb olur. Belə ki, 13 sayılı “Müştərilərin sadıqlıq proqramları” adlı BMHŞK şərhinin yol verdiyi bölüşdürmə metodologiyaları əvəzinə əməliyyat qiymətinin bir hissəsinin nisbətən xüsusişmiş satış qiyməti əsasında sadıqlıq proqramına bölüşdürülməsi tələb olunacaq. Nəticədə, Qrup alınmış ödənişin bölüşdürülməsində dəyişikliklərin aparılmasını gözləyir, bunun nəticəsində isə sadıqlıq proqramı ilə bağlı gəlirlərin tanınması dəyişə bilər. 13 sayılı BMHŞK şərhinin cari tələblərini nəzərə alaraq Qrup gəlirlərin sadıqlıq xalları geri qaytarılanda və ya vaxtı bitəndə tanınmağa davam edəcəyini gözləyir. Qrup bu cür elementləri olan müştərilərini analiz etməkdədir və maliyyə hesabatlarına təsiri ölçmək üçün əlavə qiymətləndirmələr aparmalı olacaq.

(b) Xidmətlərin göstərilməsi

Qrup yanğından mühafizə segmentində quraşdırma xidmətlərini təqdim edir. Həmin xidmətlər ya müştərilərlə xüsusi müqavilələr əsasında, ya da müştəriyə avadanlığın satışı ilə birlikdə paket formasında təqdim edilir. Qrup ilkin olaraq qiymətləndirmişdir ki, xidmətlər müştərinin Qrupun təklif etdiyi xidmətləri eyni zamanda alması və istifadə etməsi şərti ilə müəyyən müddət ərzində göstərilir. Müvafiq olaraq, Qrup bu xidmət müqavilələrinin əhəmiyyətli təsir göstərəcəyini ehtimal etmir.

(c) Müştərilərdən alınmış avadanlıq

Müəssisə qeyri-nağd ödəniş aldığı və ya alınmasını ehtimal etdiyi zaman 15 sayılı MHBS tələb edir ki, qeyri-nağd ödənişin ədalətli dəyəri əməliyyatın qiymətinə daxil edilsin. Müəssisə qeyri-nağd ödənişin ədalətli dəyərini 13 sayılı “Ədalətli dəyərin ölçülməsi” adlı BMHŞK şərhinə uyğun olaraq ölçməlidir.

Qrup istehsal prosesi üçün müştərilərin köçürdüyü qəliblər və digər alətlər alır, bunlar da 18 sayılı “Müştərilərdən aktivlərin köçürülməsi” adlı BMHŞK şərhinə əsasən əmlak, qurğu və avadanlıq kimi ədalətli dəyerdə tanınır. Bu 15 sayılı MHBS-nin tələblərinə uyğundur və Qrup gözləmir ki, müştərilərdən alınmış avadanlıq son nəticədə əhəmiyyətli təsir göstərəcək.

11 sayılı MHBS “Birgə layihələr: iştirak paylarının əldə edilməsinin uçotu” (Düzəliş). 11 sayılı MHBS-yə düzəlişlər tələb edir ki, birgə operatorun fəaliyyəti ilə bağlı olan birgə əməliyyatda iştirak payının əldə edilməsini uçota alan birgə operator 3 sayılı MHBS-nin müəssisələrin birləşməsinin uçota alınmasına dair müvafiq prinsiplərini tətbiq etsin. Düzəlişlər həmçinin göstərir ki, birgə əməliyyatda birgə nəzarəti saxlamaqla əlavə iştirak payı əldə edildiyi halda həmin birgə əməliyyatda əvvəlki iştirak payı yenidən ölçülmür. Əlavə olaraq, 11 sayılı MHBS-yə, birgə nəzarəti paylaşan tərəflər, o cümlədən hesabat verən müəssisə, eyni yekun nəzarət edən tərəfin ümumi nəzarəti altında olarsa, bu düzəlişlərin tətbiq edilmədiyini göstərən istisnalar əlavə edilmişdir.

Düzəlişlər birgə əməliyyatda ilkin iştirak payının əldə edilməsi və həmin birgə əməliyyatda əlavə iştirak paylarının əldə edilməsinə tətbiq edilir və 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

16 sayılı MUBS və 38 sayılı MUBS “Münasib köhnəlmə və amortizasiya metodlarına aydınlığın gətirilməsi” (Düzəlişlər). Düzəlişlər 16 sayılı MUBS-un və 38 sayılı MUBS-un aşağıdakı prinsipinə aydınlıq gətirir: gəlirlər aktivin istifadəsi vasitəsilə sərf edilmiş iqtisadi faydaların deyil, biznesin (aktivin daxil olduğu) həyata keçirilməsindən əldə edilən iqtisadi faydaların sxemini əks etdirir. Nəticədə, gəlirlərə əsaslanan metod əmlak, qurğu və avadanlıq üzrə köhnəlmənin hesablanması üçün istifadə edilə bilməz və yalnız çox məhdud hallarda qeyri-maddi aktivlər üzrə amortizasiya hesablamaq üçün istifadə edilə bilər. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Qrup uzunmüddətli aktivlər üzrə amortizasiya hesablamaq üçün gəlirlərə əsaslanan metoddan istifadə etmir, buna görə də bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

16 sayılı MUBS və 41 sayılı MUBS “Kənd təsərrüfatı: Məhsuldar bitkilər” (Düzəliş). Düzəlişlər məhsuldar bitkilər tərifinə uyğun gələn bioloji aktivlərin uçotuna dair tələbləri dəyişdirir. Düzəlişlərə uyğun olaraq məhsuldar bitkilər tərifinə uyğun gələn bioloji aktivlər 41 sayılı MUBS-un əhatə dairəsindən çıxarılır. Bunun əvəzində, 16 sayılı MUBS tətbiq edilir. İlk tanımadan sonra məhsuldar bitkilər 16 sayılı MUBS əsasında amortizasiya hesablanan dəyəri ilə (ödəniş tarixinə qədər) və ya xərc modeli, yaxud da yenidən qiymətləndirmə modelindən (ödəniş tarixindən sonra) istifadə edilməklə ölçülməlidir. Düzəlişlər həmçinin tələb edir ki, məhsuldar bitkilərin bəri satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyərlə ölçülərək 41 sayılı MUBS-un əhatə dairəsində saxlansın. Məhsuldar bitkilərlə bağlı dövlət qrantlarına 20 sayılı *“Dövlət qrantlarının uçotu və dövlət yardımı haqqında məlumatların açıqlanması”* adlı MUBS tətbiq ediləcək. Düzəlişlər retrospektiv qaydada 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir etməsi gözlənilmir, çünki Qrupun məhsuldar bitkiləri yoxdur.

27 sayılı MUBS “Ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metodu” (Düzəliş). Düzəlişlər müəssisələrə ayrıca maliyyə hesabatlarında törəmə müəssisələri, birgə müəssisələr və asılı müəssisələrə investisiyaları kapital metodundan istifadə etməklə uçota almağa icazə verir. MHBS-i artıq tətbiq edən və ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metoduna keçməyi qərara alan müəssisələr belə dəyişikliyi retrospektiv qaydada tətbiq etməlidir.

Ayrıca maliyyə hesabatlarında kapital metodundan istifadə etməyi qərara alan, MHBS-i ilk dəfə tətbiq edən müəssisələr bu metodu MHBS-yə keçid tarixindən tətbiq etməlidir. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərə tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə icazə verilir. Bu düzəlişlərin Qrupun maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri olmayacaq.

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: “İnvestor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yarıdırılması”. Bu düzəlişlər asılı tərəfə və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı MHBS-nin və 28 sayılı MUBS-un tələbləri arasında məlum uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər göstərir ki, investor 3 sayılı MHBS-də müəyyən edildiyi kimi investor və onun asılı tərəfi və ya birgə müəssisəsi arasında biznes təşkil edən aktivlərin satılması və ya yatırılması üzrə tam gəliri və ya zərəri tanıyır. Keçmiş törəmə müəssisədə saxlanılan investisiyanın ədalətli dəyərlə yenidən ölçülməsindən irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin keçmiş törəmə müəssisədəki payları müqabilində tanınır. Düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərdə baş vermiş əməliyyatlara perspektiv qaydada tətbiq edilir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

2012-2014-cü illərdə MHBS-yə illik təkmilləşdirmələr

Təkmilləşdirmələr 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlərdə qüvvəyə minir. Bunlara aşağıdakılar daxildir:

5 sayılı MHBS “Satış üçün saxlanılan uzunmüddətli aktivlər və dayandırılmış əməliyyatlar”. Aktivlər (və ya satılıq əməliyyat qrupları) əsasən satılmaqla və ya sahiblərinə çatdırılmaqla silinir. Düzəliş aydınlaşdırır ki, satış metodunun dəyişdirilməsi yeni silinmə planı deyil, ilkin planın davamı sayılır. Bu səbəbdən, 5 sayılı MHBS-nin tələblərinin tətbiqində heç bir fasilə olmamışdır. Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq olunmalıdır.

7 sayılı MHBS “Maliyyə alətləri: Açıqlamalar”

(i) Xidmət müqaviləsi

Düzəlişdə izah edilir ki, haqqı daxil edən xidmət müqaviləsi maliyyə aktivində davam edən iştirak ola bilər. Açıqlamaların tələb edilib-edilmədiyini qiymətləndirmək üçün müəssisə 7 sayılı MHBS-də nəzərdə tutulan davam edən iştirakı dair qaydalara uyğun olaraq haqqın və razılaşmanın xüsusiyyətini qiymətləndirməlidir. Hansı xidmət müqavilələrinin davam edən iştirak olduğunu müəyyən etmək üçün qiymətləndirmə retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Lakin, tələb edilən açıqlamaların müəssisənin ilk dəfə olaraq düzəlişləri tətbiq etdiyi illik dövrdən əvvəl başlayan hər hansı dövr üzrə təqdim edilməsinə ehtiyac yoxdur.

4. Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş yeni standartlar və düzəlişlər (davamı)

7 sayılı MHBS “Maliyyə alətləri: Açıqlamalar” (davamı)

(ii) 7 sayılı MHBS-yə düzəlişlərin qısaldılmış aralıq maliyyə hesabatlarına tətbiqi

Düzəlişdə izah edilir ki, əgər açıqlamada ən son illik hesabatda təqdim edilən məlumata əhəmiyyətli yenilənmə göstərmərsə, qarşılıqlı əvəzləşdirmə ilə bağlı açıqlama tələbləri qısaldılmış aralıq maliyyə hesabatlarına tətbiq edilmir. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir.

19 sayılı MUBS “İşçilərə ödənişlər”. Düzəlişdə göstərilir ki, yüksək keyfiyyətli korporativ istiqrazların bazar dərinliyi öhdəliyin yerləşdiyi ölkə deyil, öhdəliyin ifadə edildiyi valyuta əsasında qiymətləndirilir. Həmin valyutada yüksək keyfiyyətli korporativ istiqrazlar üçün dərin bazar mövcud olmayanda dövlət istiqraz dərəcələrini istifadə edilməlidir. Düzəliş perspektiv qaydada tətbiq edilməlidir.

34 sayılı MUBS “Aralıq maliyyə hesabatları”. Düzəliş göstərir ki, tələb edilən aralıq açıqlamalar ya aralıq maliyyə hesabatlarında, yaxud da aralıq maliyyə hesabatları və daha böyük aralıq maliyyə hesabatına daxil edilən hər hansı sənədlər (məsələn rəhbərliyin şərtləri və risklər haqqında hesabat) arasında qarşılıqlı istinadlar yolu ilə təqdim edilməlidir. Aralıq maliyyə hesabatındakı məlumat istifadəçilər üçün aralıq maliyyə hesabatları ilə eyni şərtlərlə və eyni zamanda açıq olmalıdır. Düzəliş retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir.

Bu düzəlişlərin Cəmiyyətə təsir göstərməsi gözlənilmir.

1 sayılı MUBS “Açıqlama təşəbbüsü” (Düzəlişlər). 1 sayılı “Maliyyə hesabatlarının təqdimatı” MUBS-a düzəlişlər 1 sayılı MUBS-un tələblərini əhəmiyyətli dəyişmədən izah edir. Düzəlişlər aşağıdakıları izah edir:

- ▶ 1 sayılı MUBS-da əhəmiyyətlik tələbləri;
- ▶ Mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat(lar)da və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xüsusi sətir elementləri bir-birindən ayrılmalıdır;
- ▶ Müəssisələr maliyyə hesabatlarında təqdim etdikləri qeydlərin ardıcılığını öz ixtiyarlarına görə seçə bilər;
- ▶ Kapital metodundan istifadə etməklə uçota alınmış asılı müəssisələrin və birgə müəssisələrin digər ümumi gəlirdə payı ümumi şəkildə, bir sətir elementi kimi təqdim edilməli və mənfəət və ya zərərdə sonradan yenidən təsnif ediləcək və ya edilməyəcək maddələr arasında təsnifləşdirilməlidir.

Bundan əlavə, düzəlişlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda və mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir haqqında hesabat(lar)da əlavə aralıq nəticələr təqdim ediləndə tətbiq edilən tələbləri izah edir. Bu düzəlişlər 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir. Bu düzəlişlərin Cəmiyyətə təsir göstərməsi gözlənilmir.

10 sayılı MHBS, 12 sayılı MHBS və 28 sayılı MUBS “İnvestisiya müəssisələri: Konsolidasiya istisnasının tətbiqi” (Düzəlişlər). Düzəlişlər 10 sayılı MHBS əsasında investisiya müəssisələrinə aid olan istisna tətbiq ediləndə yaranan məsələləri həll edir. 10 sayılı MHBS-yə düzəlişlərdə izah edilir ki, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının təqdim edilməsi tələbindən istisna investisiya müəssisəsinin törəmə müəssisəsi olan ana şirkətə, investisiya müəssisəsi bütün törəmə müəssisələrini ədalətli dəyərlə ölçdüyü hallarla, tətbiq edilir.

Bundan əlavə, 10 sayılı MHBS-yə düzəlişlər izah edir ki, investisiya müəssisəsinin yalnız investisiya müəssisəsi olmayan törəmə müəssisələri və investisiya müəssisəsinə dəstək xidmətlərini göstərən törəmə müəssisə konsolidasiya edilir. İnvestisiya müəssisəsinin bütün digər törəmə müəssisələri ədalətli dəyərlə ölçülür. 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər imkan verir ki, investor, kapital metodunu tətbiq edərkən, investisiya müəssisəsinin asılı şirkəti və ya birgə müəssisəsi tərəfindən törəmə müəssisələrdəki paylara tətbiq edilən ədalətli dəyərə ölçməsinə saxlasın.

Bu düzəlişlər retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir və 1 yanvar 2016-cı il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqetməyə yol verilir. Bu düzəlişlərin Qrupa təsir göstərməsi gözlənilmir.

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi

31 dekabr 2015-ci il tarixində başa çatan il üzrə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Qrupun MHBS-yə uyğun hazırladığı ilk maliyyə hesabatlarıdır. 31 dekabr 2012-ci il tarixində bütün dövrlər, o cümlədən həmin tarixdə başa çatan il üzrə XDND qalıq balansları SOCAR-ın Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına (“MHBS”) uyğun hazırlanmış konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında konsolidasiya edilmişdir. Hazırkı qeyddə Qrupun 1 yanvar 2014-cü il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatının və 31 dekabr 2014-cü il tarixinə və həmin tarixdə başa çatan il üzrə hazırlanmış konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının yenidən təqdim edilməsi üçün etdiyi əsas düzəlişlər göstərilir.

Müvafiq olaraq, Qrup 31 dekabr 2015-ci il tarixinə qüvvədə olan MHBS-lərə uyğun maliyyə hesabatlarını mühüm uçot prinsiplərinin icmalında göstərildiyi kimi 31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə müqayisəli dövrün məlumatları ilə birlikdə hazırlamışdır. Maliyyə hesabatları hazırlanarkən Qrupun açılış maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatı 1 yanvar 2014-cü il tarixinə, yəni Qrupun MHBS-yə keçdiyi tarixə, hazırlanmışdır.

1 sayılı MHBS-də tətbiq edilən azadolmalara görə, 1 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq edənlər MHBS-yə əsasən müəyyən tələblərin retrospektiv tətbiq edilməsi ilə bağlı müəyyən azadolmalardan istifadə edə bilər.

- ▶ Qrup bazar dərəcələrindən aşağı faiz dərəcəli dövlət kreditlərinin retrospektiv ölçülməsindən keçid dövrü üçün azad etməni tətbiq etmişdir.
- ▶ Qrup MHBS-nin məqsədləri üçün biznes hesab edilən törəmə müəssisələrin və ya asılı və birgə müəssisələrdə iştirak paylarının 1 yanvar 2014-cü il tarixindən əvvəl əldə edilməsinə “*Müəssisələrin birləşməsi*” adlı 3 sayılı MHBS-i tətbiq etməmişdir. Bu istisnadan istifadə o deməkdir ki, MHBS-ə uyğun tanınmalı olan aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyərləri, əldə etmə tarixində onların fərz edilən maya dəyərləridir. Əldə etmə tarixindən sonra qiymətləndirmə MHBS-ə uyğundur. MHBS-ə uyğun tanınmalı olmayan aktivlər və öhdəliklər MHBS-ə uyğun açılış maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan çıxarılır. Qrup MHBS-ə uyğun tanınma tələblərinin nəticəsi olaraq əvvəl tanınmış hər hansı məbləğləri tanımamış və ya çıxarmamışdır.
- ▶ Qrup MHBS-yə keçid tarixindən əvvəl ədalətli dəyerdə edilmiş düzəlişlər və müəssisələrin birləşməsindən qüdvilə 21 sayılı MUBS-u retrospektiv şəkildə tətbiq etməmişdir. Bu cür ədalətli dəyərə düzəlişlər və qüdvilə alınan tərəfin aktiv və öhdəlikləri deyil, əsas şirkətin aktiv və öhdəlikləri kimi uçota alınır. Beləliklə, həmin aktiv və öhdəliklər artıq əsas şirkətin funksional valyutası ilə ifadə edilir və ya qeyri-monetar valyuta maddələridir və əlavə çevirmə fərqi yaranmır.
- ▶ Qrup gəmiləri, əsas vəsaitləri MHBS-yə keçid tarixində ədalətli dəyərle qiymətləndirməyi seçmişdir.
- ▶ Bütün xarici əməliyyatlar üçün məcmu məzənnə fərqləri 1 yanvar 2014-cü il tarixinə sifra bərabər hesab edilir.
- ▶ 1 yanvar 2014-cü il və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərində təxminlər aşağıdakı elementlər istisna olunmaqla, SOCAR-ın uçot prinsiplərinə müvafiq olaraq həmin tarixlər üçün edilmiş təxminlərə uyğundur. Aşağıdakı hallarda, XDND-nin həcmi nəzərə almaqla, qeyd edilən prinsiplərin tətbiqi təxminlərin edilməsini tələb etmir:
 - ▶ Mümkün vergi hesablamaları üzrə ehtiyat;
 - ▶ Ətraf mühitin qorunması üçün ehtiyatlar;
 - ▶ İşçilərin əmək qabiliyyətinin itirilməsi üçün ehtiyat.

Bu məbləğləri MHBS-yə uyğun olaraq təqdim etmək üçün Qrup tərəfindən istifadə edilən təxminlər 1 yanvar 2014-cü il, yəni MHBS-yə keçid tarixinə və 31 dekabr 2015-ci il tarixinə olan şəraiti əks etdirir.

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi (davamı)

1 yanvar tarixinə (MHBS-ə keçid tarixi) kapitalın Qrup səviyyəsində üzləşdirilməsi

	Qeydlər	2014 Auditi aparılmamış	Yenidən hesablamalar	2014 Auditi aparılmış MHBS-ə uyğun
Aktivlər				
Uzunmüddətli aktivlər				
Gəmilər, əsas vəsaitlər	A	214,945	(4,005)	210,940
Qeyri-maddi aktivlər		47	–	47
Uzunmüddətli avans ödənişləri		–	–	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	B	27,554	4,202	31,756
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		242,546	197	242,743
Cari aktivlər				
Mal-material ehtiyatları		48,819	(718)	48,101
Ticarət və digər debitor borcları	C	43,747	(341)	43,406
Vergilər üzrə debitor borcları		11,675	(1,519)	10,156
Qısamüddətli avans ödənişləri	D	19,456	(2,102)	17,354
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		176	–	176
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri		93	–	93
Cəmi cari aktivlər		123,966	(4,680)	119,286
Cəmi aktivlər		366,512	(4,483)	362,029
Kapital				
Səhm kapitalı		(24)	–	(24)
Əlavə ödənilmiş kapital		–	–	–
Bölüşdürülməmiş mənfəət		(240,441)	(1,193)	(241,634)
Cəmi kapital		(240,465)	(1,193)	(241,658)
Öhdəliklər				
Uzunmüddətli öhdəliklər				
Uzunmüddətli kreditlər	E	–	–	–
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri		–	–	–
Uzunmüddətli ehtiyatlar	F	(2,764)	1,381	(1,383)
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		(2,764)	1,381	(1,383)
Cari öhdəliklər				
Qısamüddətli kreditlər	E	–	–	–
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	E	–	–	–
Ticarət və digər kreditor borcları	G	(101,686)	(2,065)	(103,751)
Cari ehtiyatlar	F	(8,203)	(1,486)	(9,689)
Vergilər üzrə kreditor borcları	G	(13,394)	7,846	(5,548)
Cəmi cari öhdəliklər		(123,283)	4,295	(118,988)
Cəmi öhdəliklər		(126,047)	5,676	(120,371)
Cəmi kapital və öhdəliklər		(366,512)	4,483	(362,029)

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi (davamı)

31 dekabr tarixinə kapitalın Qrup səviyyəsində üzləşdirilməsi

	Qeydlər	2014 Auditi aparılmamış	Yenidən hesablamalar	2014 Auditi aparılmış MHBS-ə uyğun
Aktivlər				
Uzunmüddətli aktivlər				
Gəmilər, əsas vəsaitlər	A	582,706	(4,555)	578,151
Qeyri-maddi aktivlər		1,697	–	1,697
Uzunmüddətli avans ödənişləri		–	11,106	11,106
Təxirə salınmış vergi aktivləri	B	23,103	29,896	52,999
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		607,506	36,447	643,953
Cari aktivlər				
Mal-material ehtiyatları		72,371	(4,110)	68,261
Ticarət və digər debitor borcları	C	90,726	(4,665)	86,061
Vergilər üzrə debitor borcları		25,678	153	25,831
Qısamüddətli avans ödənişləri	D	16,542	(11,974)	4,568
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri		6,120	–	6,120
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri		16	–	16
Cəmi cari aktivlər		211,453	(20,596)	190,857
Cəmi aktivlər		818,959	15,851	834,810
Kapital				
Səhm kapitalı		(384,879)	1,458	(383,421)
Əlavə ödənilmiş kapital		(44,560)	12,405	(32,155)
Səhmdardan alınacaq məbləğ		–	4,312	4,312
Bölüşdürülməmiş mənfəət		(221,122)	18,047	(203,075)
Cəmi kapital		(650,561)	36,222	(614,339)
Öhdəliklər				
Uzunmüddətli öhdəliklər				
Uzunmüddətli kreditlər	E	–	(39,652)	(39,652)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri		–	(4,057)	(4,057)
Uzunmüddətli ehtiyatlar	F	–	(3,188)	(3,188)
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		–	(46,897)	(46,897)
Cari öhdəliklər				
Qısamüddətli kreditlər	E	–	(17,046)	(17,046)
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	E	(62,566)	56,015	(6,551)
Ticarət və digər kreditor borcları	G	(92,502)	(39,856)	(132,358)
Cari ehtiyatlar	F	(8,203)	(8,641)	(16,844)
Vergilər üzrə kreditor borcları	G	(5,127)	4,352	(775)
Cəmi cari öhdəliklər		(168,398)	(5,176)	(173,574)
Cəmi öhdəliklər		(168,398)	(52,073)	(220,471)
Cəmi kapital və öhdəliklər		(818,959)	(15,851)	(834,810)

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi (davamı)

31 dekabrda başa çatan il üzrə cəmi ümumi gəlirin üzləşdirilməsi

	Qeydlər	2014 Auditi aparılmamış	Yenidən hesablamalar	2014 Auditi aparılmış MHBS-ə uyğun
Gəlirlər	H	264,743	(2,263)	262,480
Satışların maya dəyəri	I	(251,622)	9,641	(241,981)
Ümumi mənfəət		13,121	7,378	20,499
Sosial xərclər	I	(2,549)	588	(1,961)
Ümumi və inzibati xərclər	I	(20,788)	(13,949)	(34,737)
Digər əməliyyat gəliri	H	35,291	3,868	39,159
Digər əməliyyat xərcləri	I	(3,399)	(2,680)	(6,079)
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin silinməsindən zərər		(2,620)	–	(2,620)
Əməliyyat mənfəəti		19,056	(4,795)	14,261
Maliyyə xərcləri	I	(303)	(913)	(1,216)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		18,753	(5,708)	13,045
Mənfəət vergisi (xərçi)/faydası		(1,474)	22,445	20,971
İl üzrə mənfəət		17,279	16,737	34,016
Digər ümumi gəlir		–	–	–
İl üzrə cəmi ümumi gəlir		17,279	16,737	34,016

1 yanvar 2014-cü il və 31 dekabr 2014-cü il tarixinə kapitalın və 31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə cəmi ümumi gəlirin üzləşdirilməsinə dair qeydlər

- A. XDND-nin gəmiləri, əsas vəsaitləri MHBS-ə keçid tarixi olan 1 yanvar 2014-cü il tarixində ədalətli dəyəri ilə tanınmışdır. Bundan əlavə, alış tarixi olan 1 fevral 2014-cü il tarixinə ADXDG-dən köçürülmüş gəmilərin, əsas vəsaitlərin qalığı müstəqil qiymətləndiricilər tərəfindən yenidən qiymətləndirilib həmin rəqəmlər əsasında tanınmışdır. Düzəlişlər əsas etibarilə kapitalaşıdırılmış xərcləri tanımaq və gəmiləri, əsas vəsaitləri XDND-nin balansından silmək üçün edilmişdir.
- B. Müxtəlif keçid düzəlişləri müxtəlif vaxt fərqlərinə gətirib çıxarır. Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq həmin fərqlər uçota alınmalıdır. Təxirə salınmış vergi düzəlişləri müvafiq əməliyyatla əlaqələndirilərək 1 yanvar 2014-cü il və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə bölüşdürülməmiş mənfəətdə və konsolidasiya edilmiş ümumi gəlir haqqında hesabatda tanınır.
- C. MHBS-ə keçid tarixi olan 1 yanvar 2014-cü il tarixində Cəmiyyət ümitsiz və ödənilməsi mümkün olmayan borcları qiymətləndirmiş və MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün ehtiyat ayırmışdır.
- D. MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün Qrup ticarət və digər debitor borcları, müəyyən edilməmiş müştərilərin avans ödənişlərinin qalıqları ilə əlaqədar müəyyən düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etmişdir.
- E. Qrup bir sıra düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etməklə:
 1. ADXDG-nin alınmasından köçürülmüş kreditlərin düzgün tanınmasına nail olmuş;
 2. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi və yerli banklardan alınmış kreditləri MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün cari, uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər kimi təsnif etmişdir.

5. MHBS-in ilk dəfə tətbiqi (davamı)

1 yanvar 2014-cü il və 31 dekabr 2014-cü il tarixinə kapitalın və 31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il üzrə cəmi ümumi gəlirin üzləşdirilməsinə dair qeydlər (davamı)

- F. Qrup, MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün işçilərin əmək qabiliyyətinin itirilməsi, istifadə edilməmiş məzuniyyətlərin ödənilməsi üçün ehtiyat, eləcə də ətraf mühitin qorunması üçün ehtiyatlar tanımışdır.
- G. MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün Qrup, mənfəət vergisi üzrə ödəniləcək məbləğlər, digər vergilər və ödəniləcək cərimələr, ticarət və digər kreditor borcları və avansların qalıqları ilə əlaqədar müəyyən düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etmişdir.
- H. MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün Qrup gəlirlər və digər əməliyyat gəliri üzrə müəyyən düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etmişdir.
- I. MHBS-ə uyğun hesabatların hazırlanması məqsədləri üçün Qrup satışların maya dəyəri, sosial, ümumi və inzibati, maliyyə və digər əməliyyat xərcləri ilə əlaqədar müəyyən düzəldici və yenidən təsnifləşdirmə düzəlişlərini etmişdir.

6. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
ABŞ dolları ilə bank qalıqları	416	5,461	–
AZN ilə bank qalıqları	348	657	176
Avro ilə bank qalıqları	5	1	–
Kassada olan pul vəsaitləri	–	1	–
ƏDV depozit hesabı, AZN	2	16	93
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri və məhdudlaşdırılmış pul vəsaitləri	771	6,136	269

1 yanvar 2008-ci il tarixindən başlayaraq dövlət vergi orqanları ƏDV depozit hesablarını və bu hesablar vasitəsilə əvəzləşdirilən və hesablanan ƏDV üzrə icbari ödəmələri tətbiq etmişdir. Bu yeni vergi qanunvericiliyinə uyğun olmaq üçün Qrup ƏDV üzrə depozit hesabını açmışdır. Bu qanunvericiliyə uyğun olaraq ƏDV depozit hesabındakı qalıq vergi orqanlarına 45 gün əvvəl bildiriş göndərməklə çıxarılır.

7. Ticarət və digər debitor borcları

Ticarət və digər debitor borcları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Ticarət debitor borcları	122,125	88,618	43,437
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə zərər üçün ehtiyat	(8,520)	(2,739)	(827)
Cəmi ticarət debitor borcları	113,605	85,879	42,610
Digər qısamüddətli debitor borcları	332	274	796
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə zərər üçün ehtiyat	–	(92)	–
Cəmi ticarət və digər debitor borcları	113,937	86,061	43,406

7. Ticarət və digər debitor borcları (davamı)

Ticarət debitor borclarının dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatda hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

1 yanvar 2014-cü il	(827)
İl ərzində ödənilməsi mümkün olmayan borc kimi silinmiş debitor borcları, geri qaytarmanı çıxmaqla	827
İl üzrə xərc	(2,831)
31 dekabr 2014-cü il	(2,831)
İl ərzində ödənilməsi mümkün olmayan borc kimi silinmiş debitor borcları, geri qaytarmanı çıxmaqla	2,831
İl üzrə xərc	(8,520)
31 dekabr 2015-ci il	(8,520)

31 dekabr tarixinə vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş ticarət və digər debitor borclarının müddət üzrə təhlili:

	Cəmi	<30 gün	Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş			
			30-60 gün	61-90 gün	91-360 gün	>360 gün
1 yanvar 2014	44,233	18,758	16,474	5,658	1,904	1,439
31 dekabr 2014	88,892	28,886	19,189	11,012	21,560	8,245
31 dekabr 2015	122,457	28,410	24,812	23,007	45,423	805

8. Vergilər üzrə debitor borcu

Vergilər üzrə debitor borcu gələcək vergi öhdəlikləri ilə əvəzləşdirmə vasitəsilə və ya vergi orqanları tərəfindən birbaşa ödənilmiş pul vəsaitləri kimi bərpa olunur.

31 dekabr 2015-ci, 31 dekabr 2014-cü və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə vergilər üzrə debitor borcları əsasən ilin sonuna ödənilməmiş və beləliklə də vergi haqqında bəyannamələrdə əvəzləşdirilməmiş alışlara və satıcının əlaqəli xidmətləri gördükdən sonra əvəzləşdirilə bilən tikinti işləri üzrə avans ödənişlərinə aid ƏDV üzrə debitor borcundan ibarətdir.

9. Avans ödənişləri

Avans ödənişləri göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Ticarət və xidmətlər üçün qısamüddətli avans ödənişləri	3,800	4,568	18,017
Əsas vəsaitlərin alınması üçün uzunmüddətli avans ödənişləri	–	–	(663)
Dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı üçün zərər çıxılmaqla	–	11,106	–
Cəmi avans ödənişləri	3,800	15,674	17,354

31 dekabr 2015-ci, 31 dekabr 2014-cü və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə avans ödənişləri əsas etibarlı ilə təchizatçılara xammal, ehtiyat hissələri və materiallar, avadanlıq, eləcə də gəmilərin təmiri və xidmət göstərilməsi üçün edilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

10. Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları göstərilən tarixlərdə aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Xammal və ehtiyat hissələri	54,193	63,509	44,868
Yanacaq	5,307	4,703	3,157
Hazır məhsul	61	49	76
Cəmi mal-material ehtiyatları	59,561	68,261	48,101

11. Ticarət və digər kreditör borcları

31 dekabr 2015-ci, 31 dekabr 2014-cü və 1 yanvar 2014-cü il tarixinə ticarət və digər kreditör borcları təchizatçılara gəmilərin təmiri və texniki xidmət göstərilməsi, eləcə də gəmilər üçün yanacaq, xammal və ehtiyat hissələrinin alınması üçün ödəniləcək məbləğlərdən ibarətdir.

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014
Ticarət kreditör borcları	44,311	126,218	100,590
Digər kreditör borcları	4	220	–
Cəmi maliyyə kreditör borcları	44,315	126,438	100,590
Müştərilərdən alınmış avanslar	579	1,145	29
İşçilər qarşısında öhdəliklər	5,157	4,775	3,132
Cəmi ticarət və digər kreditör borcları	50,051	132,358	103,751

3,139 AZN (31 dekabr 2014-cü il: 8,656 AZN və 1 yanvar 2014-cü il: 5,357 AZN) məbləğində maliyyə kreditör borcları xarici valyuta ilə (əsas etibarlı ilə ABŞ dolları və avro) ifadə edilmişdir.

31 dekabr 2014-cü il tarixinə ticarət kreditör borclarına dövlət vəsaiti hesabına alınmış Neptun üzən dokunun alınmasına görə yaranmış 4,312 AZN məbləğində kreditör borcu daxildir. Məbləğ 2015-ci ildə Dövlət tərəfindən köçürülmüşdür.

12. Borc öhdəlikləri

31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə Qrupun qısamüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Vəsaitlər	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	İlkin valyuta ilə cəmi borc öhdəliyi	31 dekabr 2015-ci ildə qalıq	31 dekabr 2014-cü ildə qalıq
ABŞ dolları ilə qısamüddətli vəsaitlər	LIBOR + 5%	noyabr 2015-ci il	11,500	–	9,019
AZN ilə qısamüddətli vəsaitlər	10%	may 2015-ci il	8,000	–	8,027
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				6,265	6,551
Cəmi qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi				6,265	23,597

31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərində Qrupun uzunmüddətli borc öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Qurğular	Faiz dərəcəsi	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2015-ci ildə qalıq		31 dekabr 2014-cü ildə qalıq	
			Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi	Uzunmüddətli hissəsi	Cari hissəsi
13 milyon Azərbaycan manatı	4.00%	sentabr 2017-ci il	–	1,444	1,541	1,723
42 milyon Azərbaycan manatı	3.65%	avqust 2024-cü il	33,877	4,821	38,111	4,828
Cəmi uzunmüddətli kreditlər			33,877	6,265	39,652	6,551

“Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC
Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər
(Məbləğlər min Azərbaycan Manatı ilə təqdim edilir)

13. Gəmilər, əsas vəsaitlər

Gəmilərin, əsas vəsaitlərin balans dəyərində hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Binalar və tikililər	Maşın və avadanlıqlar	Gəmilər və liman avadanlıqları	Nəqliyyat vasitələri, mebel və alətlər	Tamamlanmamış tikinti	Cəmi
İlkin dəyər						
1 yanvar 2014-cü il	1,606	11,144	602,529	12,663	18,174	646,116
Əlavələr	134	1,549	97,695	1,419	27,101	127,898
Müəssisələrin birləşməsi vasitəsilə əldə etmə (Qeyd 23)	62,077	4,587	226,777	2,983	8,657	305,081
Satışlar	(132)	(4)	(3,217)	(222)	–	(3,575)
Köçürmələr	29,666	–	–	–	(29,666)	–
31 dekabr 2014-cü il	93,351	17,276	923,784	16,843	24,266	1,075,520
Əlavələr	963	1,966	47,009	1,643	28,067	79,648
Satışlar	(302)	(303)	(27)	(647)	–	(1,279)
Köçürmələr	4,406	691	–	–	(5,097)	–
31 dekabr 2015-ci il	98,418	19,630	970,766	17,839	47,236	1,153,889
Amortizasiya və dəyərsizləşmə						
1 yanvar 2014-cü il	(935)	(8,797)	(409,750)	(8,572)	(7,122)	(435,176)
İl üzrə amortizasiya xərci	(4,046)	(1,311)	(54,963)	(2,828)	–	(63,148)
Satışlar	2	–	734	219	–	955
Köçürmələr	(131)	–	–	–	131	–
31 dekabr 2014-cü il	(5,110)	(10,108)	(463,979)	(11,181)	(6,991)	(497,369)
İl üzrə amortizasiya xərci	(4,517)	(1,600)	(63,033)	(1,940)	–	(71,090)
Satışlar	80	231	19	374	–	704
Dəyərsizləşmə	–	–	–	–	–	–
31 dekabr 2015-ci il	(9,547)	(11,477)	(526,993)	(12,747)	(6,991)	(567,755)
Xalis qalıq dəyəri						
1 yanvar 2014-cü il	671	2,347	192,779	4,091	11,052	210,940
31 dekabr 2014-cü il	88,241	7,168	459,805	5,662	17,275	578,151
31 dekabr 2015-ci il	88,871	8,153	443,773	5,092	40,245	586,134

13. Gəmilər, əsas vəsaitlər (davamı)

Müəssisələrin birləşdirilməsi yolu ilə əldə etmə ADXDG-nin əldə edilməsi yolu ilə 305,081 AZN məbləğində əldə edilmiş gəmilərdən, əsas vəsaitlərdən ibarətdir.

2014-cü ildə Qrup ADXDG-dən 1 fevral 2014-cü il tarixinə köçürülmüş gəmilərin, əsas vəsaitlərin qalığının ədalətli dəyərini müəyyən etmək məqsədilə müstəqil qiymətləndirmə şirkəti təyin etmişdir. Gəmilərin, əsas vəsaitlərin ədalətli dəyəri gəlir əsasında yanaşmaya uyğun olaraq müəyyən edilmişdir.

14. Ehtiyatlar

	Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklər (Qeyd 25)	Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər	İstifadə edilməmiş məzuniyyət- lərlə bağlı öhdəliklər	Vergilər üzrə ehtiyatlar	Cəmi
1 yanvar 2014-cü il tarixinə balans dəyəri	(6,598)	(1,800)	(2,674)	–	(11,072)
Müəssisələrin birləşdirilməsi yolu ilə əldə etmə (Qeyd 23)	–	(1,560)	(3,044)	–	(4,604)
Diskont dərəcəsində və ehtimallarda dəyişiklik	–	(970)	–	–	(970)
İstifadə	–	727	4,265	–	4,992
Əlavə	–	–	(5,084)	(3,065)	(8,149)
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	–	(229)	–	–	(229)
31 dekabr 2014-cü il tarixinə balans dəyəri	(6,598)	(3,832)	(6,537)	(3,065)	(20,032)
İstifadə	–	794	3,254	–	4,048
Silinmələr	–	–	–	604	604
Diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş	–	(305)	–	–	(305)
31 dekabr 2015-ci il tarixinə balans dəyəri	(6,598)	(3,343)	(3,283)	(2,461)	(15,685)
31 dekabr 2014-cü il	(6,598)	(3,832)	(6,537)	(3,065)	(20,032)
Cari	(6,598)	(644)	(6,537)	(3,065)	(16,844)
Uzunmüddətli	–	(3,188)	–	–	(3,188)
31 dekabr 2015-ci il	(6,598)	(3,343)	(3,283)	(2,461)	(15,685)
Cari	(6,598)	(722)	(3,283)	(2,461)	(13,064)
Uzunmüddətli	–	(2,621)	–	–	(2,621)

Əmək qabiliyyətinin itirilməsinə görə ödənişlər. Qrupun iş zamanı sağlamlığına zərər dəymiş işçilərə kompensasiya ödəmək, eləcə də iş zamanı vəfat etmiş işçilərin ailələrinə kompensasiya ödəmək öhdəliyi var. Qrup 31 dekabr 2015-ci il, 31 dekabr 2014-cü il və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə, müvafiq olaraq, 7.95%, 5.46% və 6.83% diskont dərəcələrini istifadə etməklə işçilərə bədbəxt hadisələr üzrə ödənişlərin cari dəyərini hesablamışdır. Zərər çəkmiş işçilərə ömürlük ödənişlərin hesablanması məqsədilə Qrup kişilər və qadınlar üçün orta ömür müddətlərini, müvafiq olaraq, 71 və 77 yaş hesab etmişdir.

Vergilər üzrə ehtiyatlar. Yerli vergi qanunvericiliyə görə Qrup silinmiş gəmilərin və əsas vəsaitlərin qalıq dəyərindən ƏDV hesablamalıdır. 2014-cü ildə Qrup cəmi qalıq dəyəri 17,028 AZN olan 16 ədəd gəmini silmişdir. Qrup 2015-ci ildə həmin 16 ədəd gəmidən 4-ü üçün ƏDV məbləği hesablamışdır.

15. Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital

Səhm kapitalı. Qrupun ana şirkəti olan “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” QSC hüquqi statusu dövlət müəssisəsidir. 2014-cü il üzrə Qrupun səhm kapitalı 1 yanvar 2014-cü ildə 24 AZN -dən 31 dekabr 2014-cü ildə 383,421 AZN -dək artmışdır. Bu artım ADXDG-nin alınmasına aiddir. Qrupa hər birinin öz səhm kapitalı olan 4 ayrıca hüquqi şirkət daxildir. 31 dekabr 2014-cü il tarixində Cəmiyyət nominal dəyəri 1 Azərbaycan Manatı ilə 383,420,621 sayda səhmin buraxılmasını təsdiqləmiş və Qrupun yeganə və yekun səhmdarı olan Dövlətə buraxmışdır. Cəmiyyət törəmə müəssisələrində yekun nəzarət hüququna və 100%-lik paya sahibdir.

Əlavə ödənilmiş kapital. 2014-cü ildə Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalı 32,155 AZN artmışdır, bu məbləğdən 10,000 AZN pul vəsaiti formasında, 22,155 AZN isə Dövlət tərəfindən üzən dokdan ibarət olan aktiv formasında köçürülmüşdür.

2015-ci ildə Qrupun əlavə ödənilmiş kapitalında olan 5,722 AZN məbləğində artım pul vəsaiti formasında köçürülmüşdür.

16. Gəlirlərin kateqoriyalar üzrə analizi

Qrupun təklif etdiyi əsas xidmətlər yük və sərnişin daşımaları və dəniz nəqliyyat xidmətləridir. Biznes seqmentləri üzrə əmələ gələn gəlir aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2015	2014
Dəniz nəqliyyatı xidməti	232,610	162,574
Yük və sərnişin daşımaları	93,993	95,004
Digər gəlirlər	5,039	4,902
Cəmi gəlirlər	331,642	262,480

17. Xərclərin xüsusiyyətinə görə analizi

31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərində başa çatan illər üzrə satışların maya dəyəri, ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2015	2014
Əmək haqqı, maaş və sosial müdafiə xərcləri	80,299	85,385
Gəmilərin, əsas vəsaitlərin amortizasiyası	71,090	63,148
İstifadə edilən xammal və materiallar	43,725	50,179
Təmir və texniki xidmət xərcləri	13,668	29,350
Port haqları	10,586	10,996
Yemək xərcləri	8,802	7,907
Ticarət debitor borclarının dəyərsizləşməsi üçün ehtiyat	8,520	2,831
Mənfəət vergisi istisna olmaqla digər vergilər	7,553	9,436
Ezamiyyə və ezamiyyə əvəzi xərclər	4,607	4,221
Sığorta xərcləri	2,757	2,225
Kommunal xərclər	2,556	2,344
Agentlik və brokerlik xərcləri	905	725
Silinmiş debitor borcları	830	—
Qeyri-maddi aktivlərin amortizasiyası	640	463
Vergilər üzrə ehtiyatlar (14-cü Qeyd)	—	3,065
Digər	7,367	6,404
Satışların maya dəyəri, sosial, ümumi və inzibati xərclər	263,905	278,679

18. Əlaqəli tərəflərlə qalıqlar və əməliyyatlar

Baş rəhbərliyə ödənişlər. Qrupun baş rəhbərliyinə Cəmiyyətin sədri və beş müavini daxildir. Qrupun baş rəhbərliyinin bütün üzvləri Azərbaycan Respublikasının Prezidenti tərəfindən təyin edilir. Baş rəhbərliyin üzvləri təsdiqlənmiş əmək haqqı cədvəlinə uyğun olaraq Qrup tərəfindən əmək haqqı və mükafatlarla təmin edilir. 2015-ci il ərzində baş rəhbərliyə cəmi ödənişlər 136 AZN (2014-cü il: 102 AZN) təşkil etmişdir.

Qrupun əhəmiyyətli əməliyyatlar apardığı və ya əhəmiyyətli qalıqlara malik olduğu əlaqəli tərəflərlə münasibətlər aşağıda göstərilir.

31 dekabr 2015-ci, 31 dekabr 2014-cü və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə Qrupun əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqları aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2015-ci il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2014-cü il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 1 yanvar 2014-cü il
Ticarət və digər debitor borcları	84,765	66,499	25,639
Ümidsiz borclar üzrə ehtiyatlar	(5,442)	(2,324)	–
Avans ödənişləri	251	11,303	2,170
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri and məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	770	6,136	269
Kreditlər və borc öhdəlikləri	(33,877)	(39,652)	–
Uzunmüddətli kreditlərin qısamüddətli hissəsi	(6,265)	(6,551)	–
Qısamüddətli kreditlər	–	(9,019)	–
Ticarət və digər kreditor borcları	(34,396)	(74,145)	(72,569)
Ödəniləcək vergilər	(318)	(774)	(5,548)

31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıda əks etdirilir:

	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2015-ci il	Dövlət və onun nəzarətində olan müəssisələr 31 dekabr 2014-cü il
Yük və sərnişin daşınması xidmətləri	45,756	49,095
Dəniz nəqliyyat xidmətləri	175,568	128,113
Digər gəlirlər	14,065	1,881
Əmlak vergisi	(5,527)	(6,658)
Digər vergilər	(593)	(371)
Əvəzsiz köçürülmüş əsas vəsaitlər üzrə xalis ƏDV	(739)	(840)
Vergi cərimələri və tələblər	(8)	(1,025)
Potensial vergi hesablamaları üçün ehtiyat	–	(3,064)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(316)	(555)
Kommunal xərclər	(2,185)	(1,975)
Silinmiş ümidsiz borclar	(777)	(686)
Ümidsiz borclar üzrə ehtiyatlar	(5,442)	(2,324)
Port xərcləri	(1,139)	(1,346)
Bank xərcləri	(734)	(21)
Maliyyə xərci	(1,734)	(845)
Digər xərclər	(1,743)	(1,281)

İlin sonuna ödənilməmiş qalıqlar təminatlıdır və hesablaşmalar nağd şəkildə aparılır. Əlaqəli tərəflər üzrə debitor və kreditor borcları üçün zəmanətlər olmamışdır.

19. Mənfəət vergisi

Mənfəət vergisi aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Cari vergi xərci	(3,662)	(272)
Təxirə salınmış vergi faydası	(18,107)	21,243
31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərində başa çatan illər üzrə mənfəət vergisi faydası	(21,769)	20,971

Gözlənilən və faktiki vergi xərclərinin tutuşdurulması aşağıda göstərilir:

	2015	2014
Vergidən əvvəl mənfəət	90,766	13,045
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş 20 faiz vergi dərəcəsinə əsasən nəzəri vergi xərci	(18,153)	(2,609)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan və ya qiymətləndirilə bilməyən məbləğlərin vergi effekti:		
- Vergiyə cəlb olunmayan gəlirlər	–	784
- Gəlirdən çıxılmayan xərclər	(3,364)	(5,360)
Alış tarixində tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivləri	–	29,417
Vergi məqsədləri üçün gəlirdən çıxılmayan xassəyə malik olan vergilər üzrə ehtiyatlarda silinmə / (yaranma)	121	(613)
Digər	(373)	(648)
31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərində başa çatan illər üzrə mənfəət vergisi xərci	(21,769)	20,971

Gəlirdən çıxılmayan xərclər əsas etibarlı ilə sosial və işçilərlə bağlı xərclərdən, eləcə də gəlirlər yaratmayan aktivlər üzrə amortizasiya xərclərindən ibarətdir.

Əvvəllər tanınmamış təxirə salınmış vergi aktivlərindən irəli gələn faydalar il ərzində alış nəticəsində 29,417 AZN məbləğində tanınmışdır.

MHBS və qüvvədə olan yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyəri və onların vergi əsasları arasındakı müvəqqəti fərqlərə səbəb olmuşdur:

	1 yanvar 2014-cü il	Konsolidasiya olunmuş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2014-cü il
Gəlirdən çıxılan/(vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	27,506	17,962	45,468
Digər aktivlər	405	(405)	–
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	826	53	879
Mal-material ehtiyatları	494	76	570
Ticarət kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər	310	(118)	192
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	2,215	1,178	3,393
Ötən illərin ötürülmüş zərəri	–	2,497	2,497
Təxirə salınmış vergi aktivləri	31,756	21,243	52,999

19. Mənfəət vergisi (davamı)

2014-cü ildə 4,057 AZN məbləğində təxirə salınmış vergi öhdəliyi ADXDG-nin alınması nəticəsində Qrupun balansına köçürülmüşdür.

MHBS və qüvvədə olan yerli vergi qanunvericiliyi arasındakı fərqlər maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün aktivlərin və öhdəliklərin balans dəyəri və onların vergi əsasları arasındakı müvəqqəti fərqlərə səbəb olmuşdur:

	31 dekabr 2014-cü il	Konsolidasiya olunmuş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2015-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	45,468	(16,604)	28,864
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	879	1,507	2,386
Mal-material ehtiyatları	570	(168)	402
Ticarət kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	192	165	357
Uzunmüddətli və cari ehtiyatlar	3,393	(748)	2,645
Ötən illərin ötürülmüş zərəri	2,497	(2,497)	–
Təxirə salınmış vergi aktivləri	52,999	(18,345)	34,654

	31 dekabr 2014-cü il	Konsolidasiya olunmuş mənfəət və ya zərər və digər ümumi gəlir hesabatında müvəqqəti fərqlərin yaranması və ləğv edilməsi	31 dekabr 2015-ci il
Gəlirdən çıxılan / (vergi tutulan) müvəqqəti fərqlərin vergiyə təsiri			
Gəmilər, əsas vəsaitlər	(4,039)	587	(3,452)
Ticarət və digər debitor borcları, xalis	-	(34)	(34)
Ticarət kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	(18)	(315)	(333)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	(4,057)	238	(3,819)

20. Digər əməliyyat gəliri

Digər əməliyyat gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Digər malların və göstərilmiş xidmətlərin satılması	2,643	1,077
Alyans razılaşmasından gəlir	7,797	6,483
Kreditör borclarının silinməsindən gəlir	5,955	259
“JURA” və “ISLAY” gəmilərini əldə etmək hüquqlarının satılmasından əldə edilmiş gəlir	–	23,530
Ehtiyatların silinməsindən gəlir	2,265	–
Digər	11,532	7,810
Cəmi digər əməliyyat gəliri	30,192	39,159

Alyans razılaşmasına edilmiş düzəlişə uyğun olaraq Qrup Erkən Alış Opsionu hüququndan və hər bir gəmi üçün 15,000,000 ABŞ dolları (11,765 AZN) əvəzində 1 ABŞ dollarına Gəmiləri almaq hüququndan imtina etmişdir.

21. Maliyyə xərcləri

Maliyyə xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2015	2014
Faiz xərci	1,840	987
Əmək qabiliyyətinin itirilməsi üçün ehtiyat: diskont edilmiş dəyərə düzəliş (Qeyd 14)	305	229
Cəmi maliyyə xərcləri	2,145	1,216

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Maliyyə riski amilləri. Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski alınan və satılan malların dəyişkən qiymətləri, digər xammalların qiymətləri, valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Bazar qiymətlərindəki bu cür dəyişikliklər, həcmindən asılı olaraq, Qrupun maliyyə vəziyyətinin dəyişməsinə səbəb ola bilər. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənliklərini əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfəəti azaltmağı nəzərdə tutur. Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurlarına uyğun olaraq Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

Bazar riski. Qrup bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riskləri ümumi və xüsusi bazar hərəkətlərinin təsirinə məruz qalan (i) xarici valyuta, (ii) faiz hesablanan aktivlər və öhdəliklərin açıq mövqelərindən irəli gəlir. Rəhbərlik qəbul edilə bilən riskin dəyəri üzrə limitlər müəyyən edir və bunların üzərində müntəzəm monitoring aparır. Bununla bərabər, bu yanaşmadan istifadə daha əhəmiyyətli bazar hərəkətləri olanda bu limitlərdən kənara çıxan zərərlərin qarşısını almır.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Bazar riski (davamı)

(i) Xarici valyuta riski

Qrup fəaliyyətin adi gedişində müxtəlif xarici valyuta üzrə məzənnə riskinə (əsas etibarlı ilə ABŞ dolları ilə əlaqədar) məruz qalır. Xarici valyuta üzrə məzənnə riskləri əsasən gələcək kommersiya əməliyyatlarından, aktiv və öhdəliklər funksional valyutadan fərqli valyutada ifadə edildikdə, uçota alınmış aktiv və öhdəliklərdən yaranır.

Qrupun xarici müştərilər və təchizatçılarla olan borc öhdəliklərinin və satışlarının əksəriyyəti ABŞ dolları ilə ifadə edilir. 2015-ci il ərzində Azərbaycan Manatı ABŞ dollarına (21 fevral tarixində 34% və 21 dekabr tarixində 48%) və digər əsas valyutalara qarşı iki dəfə devalvasiyaya məruz qalmışdır. 31 dekabr 2014-cü il tarixində başa çatan il ərzində ABŞ dollarının Azərbaycan Manatına qarşı əhəmiyyətli devalvasiyası olmamışdır.

Rəhbərlik Qrupun xarici valyuta riskini hecləmir.

Bütün digər dəyişənlərin sabit qalması şərti ilə, Qrupun vergidən sonra mənfəətinin ABŞ dolları, Avro və Rusiya rublu üzrə məzənnələrdəki mümkün dəyişikliklərə qarşı həssaslıq təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Qrupun kapital balansına əhəmiyyətli təsir göstərilir:

	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2015-ci ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir	Məzənnənin dəyişməsi (+/-)	2014-cü ilin vergidən sonrakı mənfəətinə təsir
ABŞ dolları / AZN	60.00% / -15.00%	23,644 / (5,911)	35.00% / -15.00%	6,408 / (2,746)
Avro / AZN	60.00% / -15.00%	(1,041) / 260	35.00% / -15.00%	(976) / 418
Rusiya rublu / AZN	50.00% / -33.50%	– / –	35.00% / -15.00%	(5) / 2

(ii) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcəli maliyyə öhdəlikləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riskin azaldılması məqsədilə Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsinin müntəzəm təhlilini aparır və bu təhlildən asılı olaraq rəhbərlik maliyyələşməni sabit və ya dəyişkən dərəcə əsasında əldə edilməsinin daha əlverişli olub-olmamasına dair qərarı qəbul edir. Cari bazarda sabit və ya dəyişkən faiz dərəcəsi ilə baş vermiş dəyişiklik əhəmiyyətli hesab edildiyi təqdirdə rəhbərlik müəyyən borcun daha əlverişli faiz dərəcəsi ilə yenidən maliyyələşdirməsini nəzərdən keçirə bilər.

Faiz dərəcələrində dəyişikliklər əsasən borc öhdəliklərinin ədalətli dəyərində (sabit faizli borclar) və ya gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə (dəyişkən faizli borclar) təsir edir. Rəhbərlik Qrupun risklərinin sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələri üzrə təsirini müəyyən etmək üçün rəsmi siyasətinə malik deyil. Lakin, yeni borc öhdəliklərinin cəlb edilməsi zamanı rəhbərlik ödəniş tarixinədək gözlənilən müddət ərzində həmin borc öhdəlikləri üzrə sabit və ya dəyişkən faiz dərəcələrindən hansının daha əlverişli olacağına dair qərar qəbul etmək üçün öz mülahizələrindən istifadə edir.

Faiz hesablanan öhdəlik və aktivlərin əksəriyyəti üzrə dəyişkən faiz dərəcəsi Qrupu, əsasən LIBOR-un dəyişməsinə görə, faiz ödənişlərinin və gəlirlərinin dəyişməsinə məruz qoyur.

31 dekabr 2015-ci və 31 dekabr 2014-cü il tarixlərinə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə dəyişən faiz dərəcəsi riskinə məruz qalan faiz hesablanan öhdəlikləri və aktivləri olmamışdır.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Kredit riski və kredit risklərinin konsentrasiyası. Kredit riski qarşı tərəfin müqavilə üzrə öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Qrupa dəyə biləcək potensial maliyyə zərəridir.

Qrupun kredit riskinə məruz qalan maliyyə alətləri ilk növbədə pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, ticarət debitor borcları və müqavilə işləri üçün müştərilərdən alınacaq məbləğlərdən ibarətdir.

Qrup pul vəsaitlərini Azərbaycan Respublikasında tanınmış maliyyə təşkilatlarında saxlayır. Qrupun pul vəsaitləri əsasən Azərbaycan Hökumətinin nəzarətində olan Azərbaycan Beynəlxalq Bankında (“ABB”) yerləşdirilir. 31 dekabr 2015-ci il tarixinə ABB-də saxlanılan pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, eləcə də məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri 770 AZN (2014-cü il: 6,136 AZN) təşkil etmişdir. Qrup hesablarının olduğu bankların statusuna daim nəzarət edir.

Qrupun məruz qaldığı kredit riskinin maksimum dərəcəsi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyəri üzrə əks etdirilir və aşağıdakı cədvəldə aktivlərin kateqoriyalarına görə təsnifləşdirilir:

	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	769	6,120	176
Ticarət və digər debitor borcları, xalis (Qeyd 7)	113,937	86,061	43,406
Cəmi maksimal kredit riski	114,706	92,181	43,582

Qrup qəbul etdiyi kredit riskinin səviyyələrini bir qarşı tərəf və ya qarşı tərəflər qrupu üzrə risk həcmələrinə limit qoymaqla strukturlaşdırır. Bu risklər hər il və ya daha tez-tez təhlil edilir. Kateqoriyalara görə kredit riskinin səviyyəsi üzrə limitlər rəhbərlik tərəfindən hər il təsdiq edilir.

Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətini qiymətləndirərkən, Cəmiyyət qarşı tərəfin xüsusiyyətini, keçmiş dövrlər üzrə məlumatı, eləcə də defolt dərəcələri haqqında məlumatı və kredit keyfiyyətini qiymətləndirmək üçün istifadə edilə bilən digər mövcud məlumatları nəzərə alır. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin kredit keyfiyyəti haqqında məlumat Qeyd 6-da təqdim edilir.

Debitor borcları əsasən yerli bazarda fəaliyyət göstərən iri müştərilərdən ofşor və daşıma xidmətləri üzrə debitor borclarından ibarətdir. Cəmiyyətin debitor borclarından irəli gələn kredit riski daha sonra müştərilərin krediti ödəmək qabiliyyətini daim izləməklə azaldılır.

Cəmiyyətin rəhbərliyi ödənilməmiş debitor borclarının müddətlərini nəzərdən keçirir və vaxtı keçmiş qalıqlarla bağlı tədbirlər görür.

Likvidlik riski. Likvidlik riski Qrupun ödəmə vaxtı çatmış maliyyə öhdəliklərinin yerinə yetirə bilməyəcəyi təqdirdə yaranan riskdir. Likvidliyin idarə edilməsinə Qrupun yanaşması həm adi, həm də qeyri-standart şəraitdə, məqbul olmayan zərər çəkmədən və ya Qrupun nüfuzuna ziyan vurmadan, öhdəlikləri yerinə yetirməli olanda kifayət qədər likvidliyi təmin etməkdən ibarətdir. Likvidlik riskini idarə edərkən Qrup kifayət qədər pul ehtiyatları və borc öhdəlikləri saxlayır, proqnozlaşdırılmış və faktiki pul vəsaitlərinin hərəkətinə davamlı olaraq nəzarət edir.

Likvidlik riskinin düzgün idarə olunması funksiyasına kifayət qədər dövrüyyə kapitalının saxlanması və bazar mövqelərinin bağlana bilməsi daxildir. Rəhbərlik, Qrupun likvidlik ehtiyatı üzrə davamlı proqnozlara gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsasən nəzarət edir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik riski (davamı). Qrupun bütün maliyyə öhdəlikləri qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən ibarətdir. Aşağıdakı cədvəldə Qrupun maliyyə öhdəlikləri konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixindən müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə tarixinədək qalan dövr üzrə müvafiq ödəmə müddətlərinə görə təsnifləşdirilir. Cədvəldə göstərilən məbləğlər müqavilədə nəzərdə tutulan diskont edilməmiş pul vəsaitlərinin hərəkətini əks etdirir. Diskontlaşmanın təsiri əhəmiyyətli olmadığı üçün 12 ay ərzində ödənilməli olan qalıqlar təxminən onların balans dəyərinə bərabərdir.

31 dekabr 2015-ci, 31 dekabr 2014-cü və 1 yanvar 2014-cü il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin ödəmə müddətlərinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

31 dekabr 2015-ci il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	44,315	–	–	–	44,315
Kreditlər	12	4,325	4,843	20,623	16,526	46,317
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		48,640	4,843	20,623	16,526	90,632
31 dekabr 2014-cü il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	126,438	–	–	–	126,438
Kreditlər	12	17,540	45,082	5,525	5,599	73,746
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		143,978	45,082	5,525	5,599	200,184
1 yanvar 2014-cü il	Qeydlər	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
Ticarət kreditör borcları	11	100,590	–	–	–	100,590
Kreditlər	12	–	–	–	–	–
Cəmi diskont edilməmiş maliyyə öhdəlikləri		100,590	–	–	–	100,590

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri alətin könüllü tərəflər arasında məcburi və ya ləğv etmə satışı olmayan cari əməliyyatlar zamanı mübadilə edilə bildiyi məbləğlə daxil edilir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı). Aşağıdakı cədvəldə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətləri balans dəyərləri və ədalətli dəyər sinifləri üzrə müqayisə edilir:

	31 dekabr 2015-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	769	769
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri (Qeyd 6)	2	2
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 7)	113,937	113,937
Cəmi maliyyə aktivləri	114,708	114,708
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 11)	(44,315)	(44,315)
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qısamüddətli və cari hissəsi (Qeyd 12)	(23,597)	(23,597)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 12)	(33,877)	(33,877)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(101,789)	(101,789)

	31 dekabr 2014-cü il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	6,120	6,120
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri (Qeyd 6)	16	16
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 7)	86,061	86,061
Cəmi maliyyə aktivləri	92,197	92,197
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 11)	(126,438)	(126,438)
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qısamüddətli və cari hissəsi (Qeyd 12)	(23,597)	(23,597)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 12)	(39,652)	(39,652)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(189,687)	(189,687)

	1 yanvar 2014-cü il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 6)	176	176
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri (Qeyd 6)	93	93
Ticarət və digər debitor borcları (Qeyd 7)	43,406	43,406
Cəmi maliyyə aktivləri	43,675	43,675
Cəmi maliyyə öhdəlikləri (Qeyd 11)	(100,590)	(100,590)
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qısamüddətli və cari hissəsi (Qeyd 12)	–	–
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 11)	–	–
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(100,590)	(100,590)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- (i) Qısamüddətli maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin qısamüddətli olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- (ii) Uzunmüddətli müəyyən dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.

Kapitalın idarə edilməsi. Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və investorun və kreditorun güvənini qorumaqla öz işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir.

Qrup 100% Azərbaycan Respublikasının hökumətinə məxsusdur və yeni gəmilərin alınması üçün vaxtaşırı olaraq Dövlət investisiyaları şəklində vəsaitlər alır. Kapitala qoyuluşları və əlavələri dövlətin qərarlarından asılıdır.

Qrupun idarə etdiyi məcmu kapital aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Qeyd	31 dekabr 2015-ci il	31 dekabr 2014-cü il	1 yanvar 2014-cü il
Qısamüddətli kreditlər	12	–	17,046	–
Uzunmüddətli kreditlərin uzunmüddətli hissəsi	12	33,877	39,652	–
Uzunmüddətli kreditlərin cari hissəsi	12	6,265	6,551	–
Ticarət və digər kreditor borcları və hesablanmış öhdəliklər	11	49,472	131,213	103,722
Çıxılsın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	6	(769)	(6,120)	(176)
Xalis borc		88,845	188,342	103,546
Kapital	15	693,370	614,339	241,658
Kapital və xalis borc		782,215	802,681	345,204
Kapitallaşma əmsalı		11%	23%	30%

23. Müəssisələrin birləşməsi

ADXDG. 1 fevral 2014-cü ildə XDND ADXDG-də nizamnamə kapitalının 100%-ni əldə etmişdir. “Azərbaycan Xəzər Dəniz Gəmiçiliyi” Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 6 sayılı sərəncamı əsasında ADXDGD XDND ilə birləşdirilmişdir. Əldə edilmiş hüquqların analizinin nəticələri əsasında Cəmiyyətin rəhbərliyi 1 fevral 2014-cü il tarixinin ADXDG üzrə nəzarətin keçməsi tarixi hesab edilməsini qərara almışdır. ADXDG əsas etibarı ilə Xəzəryanı ölkələrə dəniz nəqliyyatı ilə məşğul olur.

	Müəssisələr birləşdirildikdən əvvəl MHBS-ə uyğun balans dəyəri	Aidiyyəti olan ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	548	548
Məhdudiyyət qoyulmuş pul vəsaitləri	27	27
Ticarət və digər debitor borcları	5,177	5,177
Avans ödənişi	3,191	3,191
Mal-material ehtiyatları	19,927	16,536
Gəmilər, əsas vəsaitlər	304,486	305,081
Qeyri-maddi aktivlər	–	–
Vergilər üzrə debitor borcları	6,645	6,479
Təxirə salınmış ƏDV	15,304	15,304
Ticarət və digər kreditör borcları	(27,389)	(27,415)
Digər ehtiyatlar	–	(3,331)
Uzunmüddətli ehtiyatlar	–	(1,273)
Uzunmüddətli borc öhdəliklərinin qısamüddətli hissəsi	(1,650)	(1,650)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	(3,200)	(3,200)
Təxirə salınmış vergi öhdəlikləri	–	(4,057)
Törəmə müəssisənin xalis aktivləri	323,066	311,417
Törəmə müəssisənin xalis aktivlərində əldə edilmiş pay	–	311,417
Alış üçün cəmi vəsait		311,417
Əldə etmə tarixində yaranan qudvil	–	–
31 dekabr 2014-cü il tarixində qudvil	–	–

Müəssisələrin birləşməsi çərçivəsində aktivlərin mübadiləsi və ya pul vəsaitlərinin ödənilməsi olmamışdır. 3 sayılı MUBS-in müddəalarına uyğun olaraq XDND bu müəssisələrin birləşməsi zamanı alış üçün ödənişin ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi məqsədilə müstəqil qiymətləndirici axtarmışdır. Prosedurlar nəticəsində müəyyən edilmişdir ki, müəssisələrin birləşməsi zamanı alış üçün ödənişin ədalətli dəyəri – həmin ödənişin müəyyən edilməsi üçün xalis aktivlər əsasında yanaşmanı tətbiq etmək şərti ilə – alış tarixinə (1 fevral 2014) ADXDG-nin xalis aktivlərinin 100% ədalətli dəyərində bərabərdir.

Alış nəticəsində Qrupun səhm kapitalı Dövlət tərəfindən 383,397 AZN məbləğində artırılmışdır. Dövlət tərəfindən köçürülmüş səhm kapitalı ilə alış üçün cəmi ödənişin ədalətli dəyəri arasında 71,980 AZN məbləğində fərq, alış əməliyyatının səhmdar, yeni Dövlətlə bağlı olmasına görə bölüşdürülməmiş mənfəətin tərkibində göstərilir.

24. Əhəmiyyətli nağdsız investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları

Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərinin istifadəsini tələb etməyən və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatdan çıxarılmış investisiya və maliyyələşdirmə əməliyyatları aşağıdakılardır:

1. 2014-cü ildə əlavə ödənilmiş kapitalda üzən dok formasında olan aktivin köçürülməsi nəticəsində yaranmış 22,155 AZN məbləğində artım.
2. 2014-cü ildə ADXDG-nin əldə edilməsi nəticəsində Dövlətdən köçürülmüş vəsait hesabına 383,397 AZN məbləğində səhm kapitalında artım.

25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri

Əməliyyat mühiti. Qrupun əməliyyatları əsasən Xəzər dənizi hövzəsində həyata keçirilir. Bazar sistemi formalaşma mərhələsində olan Azərbaycan Respublikasında hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatlarına xas olan biznes və tənzimləyici infrastruktura sahib deyil.

Azərbaycan bazar iqtisadiyyatının tələbi üzrə iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə islahat və dəyişikliklərdən, eləcə də Hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən asılıdır.

Xam neftin qiymətinin xeyli aşağı düşməsi nəticəsində Azərbaycan manatı ABŞ dollarına qarşı 21 fevral 2015-ci ildə 1 ABŞ dolları üçün 0.7862 AZN-dən 1.0500 AZN-dək və sonra 21 dekabr 2015-ci il tarixində 1 ABŞ dolları üçün 1.5500 AZN-dək (həmçinin, Avroya qarşı 21 fevral 2015-ci ildə 1 Avro üçün 0.8934 AZN-dən 1.1950 AZN-dək və sonra 21 dekabr 2015-ci il tarixində 1 Avro üçün 1.6850 AZN-dək) devalvasiya etmişdir. İkinci devalvasiyadan sonra Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı Azərbaycan manatının üzən məzənnə sistemində keçməsinə elan etmişdir.

Hazırda iqtisadi artım, kapitalı əldə etmək imkanı və kapitalın dəyəri ilə bağlı Qrupun gələcək nəticələrinə, maliyyə vəziyyətinə və biznes perspektivlərinə hazırda müəyyən edilə bilməyən şəkildə mənfi təsir göstərə bilən qeyri-müəyyənliklər mövcuddur. Bu mənfi təsirlərə Qrupun satışlarının həcmnin azalması, qaytarılmayan debitor borclarının isə artması daxil ola bilər.

Azərbaycan hökuməti cari iqtisadi çətinliklərə cavab olaraq islahatları sürətləndirmək və bank sistemini dəstəkləmək planlarını bəyan etmişdir.

Qrupun rəhbərliyi cari şəraitdə baş verən bu cür dəyişiklikləri izləməkdədir və Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin davamlılığı və inkişafını dəstəkləmək üçün lazım hesab etdiyi ehtiyat tədbirlərini görməkdədir.

Rəhbərlik inanır ki, hal-hazırda Qrupun fəaliyyətinin sabitliyini təmin etmək üçün bütün münasib tədbirlər görülür. Buna baxmayaraq, yuxarıda təsvir edilmiş sahələrdə vəziyyətin gözlənilməz dərəcədə pisləşməsi Qrupun nəticələri və maliyyə vəziyyətinə hazırda dəqiq müəyyən edilə bilməyən mənfi təsir göstərə bilər.

Bu qeyri-müəyyənliklərin gələcəkdə aydınlaşdırılmasından yarana biləcək hər hansı düzəlişlər hazırkı maliyyə hesabatlarında əks etdirilməmişdir. Belə düzəlişlər (əgər olarsa), məlum olduğu və təxmin edilə bildiyi dövrdə hesabatda göstəriləcəkdir.

Məhkəmə prosedurları. Qrupun rəhbərliyi öz təxminlərinə və daxili və xarici peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün yaradılmış ehtiyatlardan başqa heç bir əhəmiyyətli zərər olmayacaqdır.

25. Potensial öhdəliklər, təəhhüdlər və əməliyyat riskləri (davamı)

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycan Respublikasının vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Qrupun əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq səlahiyyətli orqanlar tərəfindən etiraz edilə bilər.

Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhı düzgündür, vergi, xarici valyuta normaları və gömrüklə bağlı Qrupun mövqeləri qorunacaqdır və Qrupun potensial vergi öhdəlikləri hazırkı maliyyə hesabatlarında göstərilən məbləğlərdən artıq olmayacaqdır.

Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı məsələlər. Hazırda Azərbaycan Respublikasında ətraf mühitin qorunması haqqında qanunvericilik təkmilləşdirilir və ona əməl olunması ilə bağlı hökumət orqanlarının mövqeyinə yenidən baxılır. Qrup, ətraf mühitin qorunması ilə bağlı öhdəliklərini mütəmadi olaraq qiymətləndirir. Öhdəliklər müəyyən edildikcə dərhal uçota alınır. Mövcud qanunvericiliyin və normativ aktların dəyişməsi nəticəsində yarana bilən, eləcə də məhkəmə praktikası nəticəsində kifayət qədər dəqiqliklə qiymətləndirilə bilməyən potensial öhdəliklər əhəmiyyətli ola bilər. Rəhbərlik hesab edir ki, ətraf mühitin qorunması haqqında qüvvədə olan qanunvericiliyə əməl olunması üzrə mövcud nəzarət sistemi şəraitində ətraf mühitə zərər vurulması ilə bağlı Qrup tərəfindən ətraf mühitin bərpası öhdəliyi üzrə yaradılmış ehtiyatdan (Qeyd 14) artıq əhəmiyyətli öhdəliklər mövcud deyil.

Qrup öz məhsulları, əməliyyatları və digər fəaliyyətləri ilə əlaqədar olaraq ətraf mühitin qorunması haqqında bir sıra qanun və qaydalara riayət etməlidir. Bu qanun və qaydalara əsasən Qrupun əvvəlki illərdə fəaliyyəti nəticəsində ətraf mühitə dəymiş ziyanı aradan qaldırmalıdır. Bu cür öhdəliklər müxtəlif ərazilərdə mövcud olan tullantıların ləğv edilməsi üçün yarana bilər. Bundan əlavə, Qrupun əvvəlki illərdə satılmış aktivlər və ya bağlanmış obyektlər ilə bağlı öhdəlikləri ola bilər. Ətraf mühitə dəymiş ziyanın aradan qaldırılması ilə bağlı əsas tələb və bununla bağlı xərcləri müəyyən etmək məhiyyətə çətinidir. Lakin, ətraf mühit üzrə məlum öhdəliklərin qiymətləndirilmiş dəyəri Qrupun uçot siyasətinə uyğun olaraq hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmişdir. Gələcək xərclərin məbləğinin nəzərəçarpan ola bilməsi və bu cür xərclərin qeydə alındığı dövrdə Qrupun əməliyyat nəticələri üçün əhəmiyyətli ola bilməsinə baxmayaraq bununla bağlı məbləğlərin müəyyən edilməsi praktiki deyildir. Qrup, bu cür xərclərin Qrupun maliyyə vəziyyətinə və ya likvidliyinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərəcəyini gözləmir.

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

“Zığ” Gəmi Təmiri Zavodunun tikintisi üçün Hökumət ayırmaları. 2015-ci ildə Hökumət “Zığ” Gəmi Təmiri Zavodunun tikintisi üçün ayırdığı 10,000 AZN məbləğindən 4,227 AZN məbləğini nağd şəkildə ödəmişdir. Qalan 5,773 AZN məbləğində nağd pul vəsaitləri 2016-cı ildə Qrupa ödənilmişdir.

“ACSC Logistics” MMC-nin təsis edilməsi. 4 aprel 2016-cı il tarixli əmrə uyğun olaraq nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 1 Azərbaycan manatı olan 1,000 səhmdən ibarət yeni törəmə müəssisə “ACSC Logistics” MMC yaradılmışdır. “ACSC Logistics” MMC 100% Qrupa məxsus müəssisədir. Törəmə müəssisənin təsis edilməsində məqsəd Qrupun logistika sahəsində əməliyyatlarını genişləndirmək və logistika sahəsində bazarda mövcud olan digər şirkətlərlə yeni əməkdaşlıq əlaqələri yaratmaqdır.

“Dənizçi” tikinti-kooperativ şirkətinin təsis edilməsi. 4 aprel 2016-cı il tarixli əmrə uyğun olaraq nizamnamə kapitalı hər birinin nominal dəyəri 20 Azərbaycan manatı olan 100 səhmdən ibarət “Dənizçi” tikinti-kooperativ şirkəti təsis edilmişdir. Şirkətin nizamnamə kapitalında 96% iştirak payı Qrupun və qalan iştirak payları 4 fiziki şəxsin nəzarətindədir. Şirkətin təsis edilməsində məqsəd Qrupun işçilərinin mənzil ilə təmin edilməsini asanlaşdırmaqdır.

Yeni gəmilərin alınması. 18 mart 2016-cı il tarixli alqı-satqı müqaviləsinə əsasən Qrup Caspian Marine Services Limited şirkətindən üç yeni gəmi almışdır. Gəmilərin ümumi alış qiyməti 15,218 AZN (“Rəsul Rza” gəmisi 4,870 AZN, “Sabir” gəmisi 5,174 AZN və “Vaqif” gəmisi 5,174 AZN) təşkil edir.

6 may 2016-cı il tarixindən imzalanmış berbout çarter müqaviləsindəki alış imkanı şərtlərinə əsasən Qrup 3,200,000 ABŞ dolları dəyərində olan “General Aslanov” gəmisini Caspian Marine Services Limited şirkətindən almışdır.

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr (davamı)

Bakı Gəmiqayırma Zavodu MMC tərəfindən inşa edilən üç yeni gəmi. Üç sərnişin gəmisinin inşası Bakı Gəmiqayırma MMC tərəfindən tamamlanmış və yekun təhvil-təslim aktı 2016-cı ildə imzalanmışdır. Gəmilərin ümumi qiyməti 26,550,000 ABŞ dolları təşkil edir.

Azərbaycan Dənizçilik Akademiyasının Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin (“TN”) balansından Qrupun balansına ötürülməsi: Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 19 may 2016-cı ildə imzalanmış 197 nömrəli qərarına əsasən “Azərbaycan Dəniz Balıq Sənayesi Kolleci” TN-dən Qrupun balansına ötürülür və adı “Azərbaycan Dənizçilik Kolleci” kimi dəyişdirilir.